ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

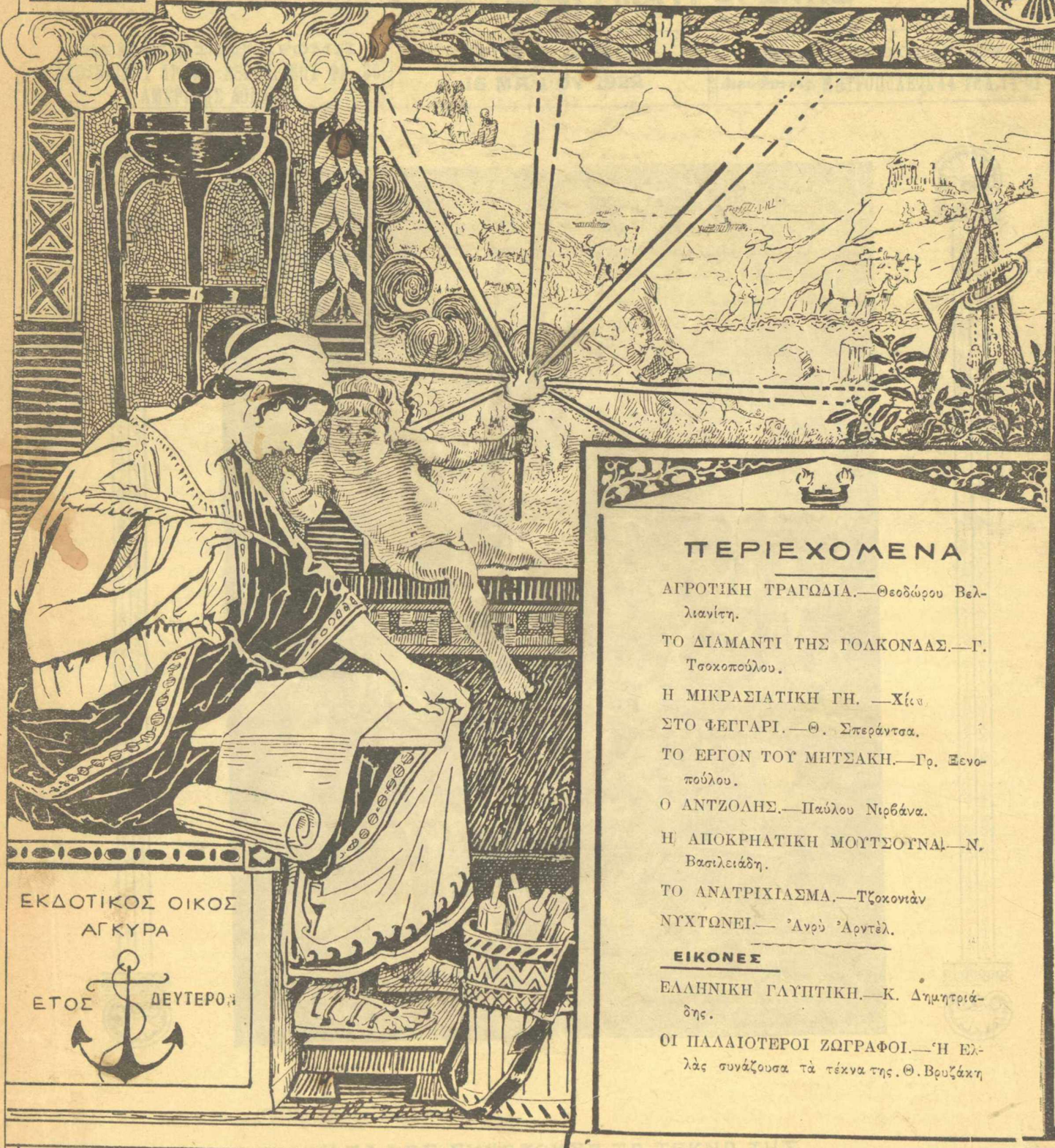

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ.—Θεοδώρου Βελλιανίτη.

ΤΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙ ΤΗΣ ΓΟΛΚΟΝΔΑΣ.—Γ. Τσοκοπούλου.

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΓΗ. —Χίου

ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ.—Θ. Σπεράντσα.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ.—Γρ. Ξενοπούλου.

Ο ΑΝΤΖΟΛΗΣ.—Παύλου Νιρβάνα.

Η ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΗ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑ.—Ν. Βασιλειάδη.

ΤΟ ΑΝΑΤΡΙΧΙΑΣΜΑ.—Τζοκοντάν

ΝΥΧΤΩΝΕΙ.— 'Ανρύ 'Αρντέλ.

ΕΙΚΟΝΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ.—Κ. Δημητριάδης.

ΟΙ ΠΑΛΑΙΟΤΕΡΟΙ ΖΩΓΡΑΦΟΙ.—'Η Ελλάς συνάζουσα τὰ τέκνα της. Θ. Βρυζάκη

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΑΓΚΥΡΑ

ΕΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΤΕΥΧΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ 15 ΜΑΪΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΟΔΟΣ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 44

ΕΘΝΙΚΗ ΖΩΗ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : **ΕΥΑΓ. ΜΑΥΡΟΓΕΝΗΣ**

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΔΡ. 30 - ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΦΡ. 30
ΑΜΕΡΙΚΗΣ ΔΟΛΛ. 3.

ΕΤΟΣ Β΄. ΑΡΙΘ. 2
15 ΜΑΪΟΥ 1922

ΕΚΑΣΤΟΝ ΤΕΥΧΟΣ ΔΡ. 150
Διεύθυνσις: ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ 44-ΤΗΛ. 11-07

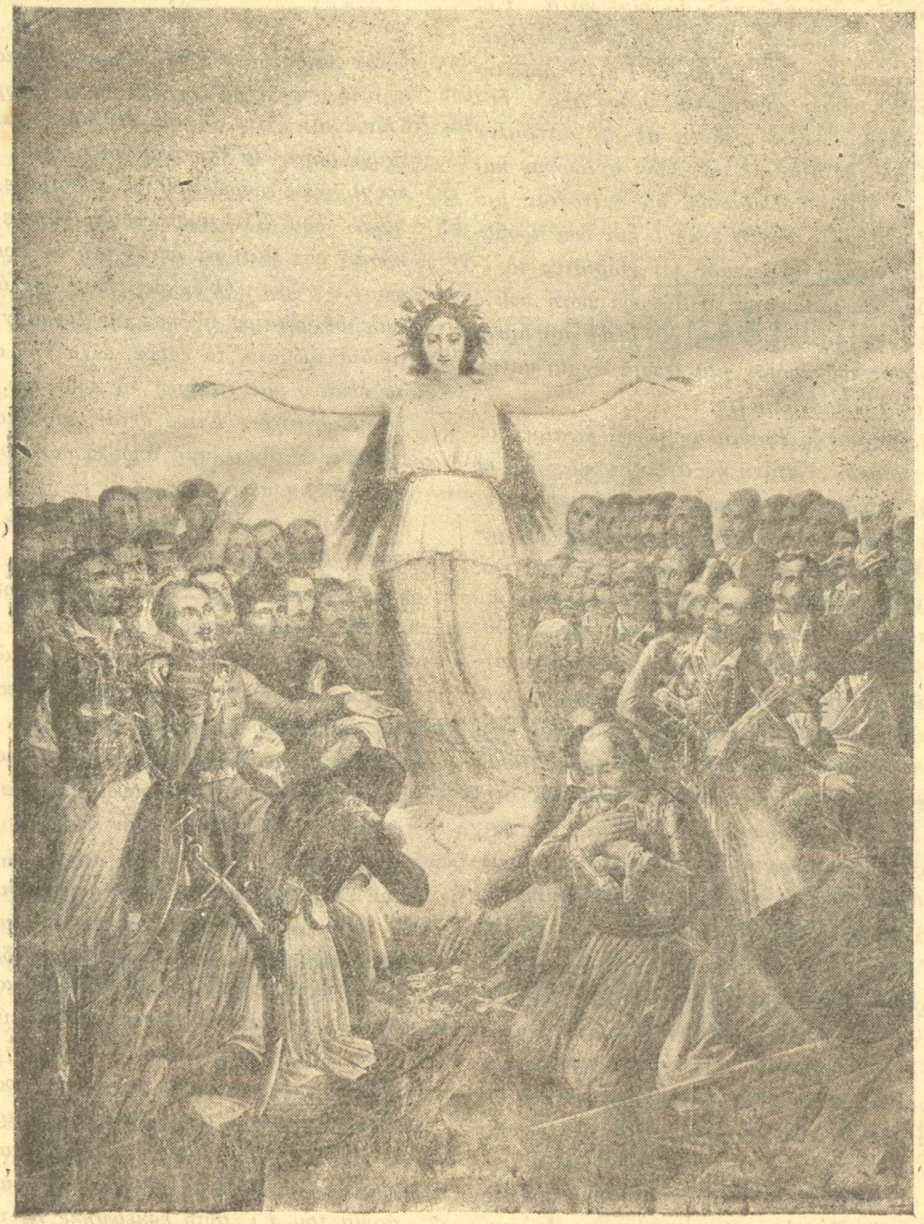

(Οἱ Παλαιότεροι Ζωγράφοι)

Η ΕΛΛΑΣ ΣΥΝΑΖΟΥΣΑ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ

Θ. ΒΡΥΖΑΚΗ

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑ

Ὁ Κώστας Κουτσογιῶργος εἶχε κατορθώσει μὲ χίλια βάσανα ν' ἀποκτήσῃ ἕνα μικρὸ κοπάδι πρόβατα. Τὸ πῶς τὰ ἀπόκτησεν ἕνας Θεὸς μόνο τὸ γνωρίζει. Ἴσως τὸ ἐγνώριζε ὀλίγο καὶ ὁ ἀποσπασματάρχης τοῦ χωριοῦ του. Δὲν ἦταν ἐξ ἐπαγγέλματος τσοπάνος. Ἦταν ἁπλούστατα ἀγροφύλακας τοῦ χωριοῦ. Ἀλλὰ ἦταν ἄνθρωπος, ποῦ ἠμποροῦσε γιὰ τὴν παρμακρὴ ἀφορμὴ νὰ τραβήξῃ τὸ μαχαῖρι ἐναντίον τῶν συγχωριανῶν του. Ἔτσι ἐτρομοκρατοῦσε τὸ χωριὸ ὁλόκληρο. Τοὺς χωροφύλακας τοὺς ἔγραφε στὰ παλιά του τὰ τσαρούχια. Μὲ τὸν ἀποσπασματάρχη, ἕνα παλαιὸ ὑπαξιωματικὸ τῆς χωροφυλακῆς, τὰ εἶχε καλά. Εἰς τὸ μικρὸ μπακάλικο ἐκουτσόσιναν κάθε βράδυ ρετσινάτο. Ἔτσι ἔδενε καὶ ἔλυε σὲ ὅλη τὴν περιοχή. Γιὰ ν' ἀποκτήσῃ τὸ μικρὸ κοπάδι ἐπέβαλε αὐθαιρέτως φόρο ἀπὸ ἕνα πρόβατο σὲ κάθε στάνη. Ἂν τοὺς ἄρεσε ἂς μὴ κατέβαλον τὸν φόρον τους. Κατὰ τὴν διάθεσι τοῦ Κουτσογιώργου καὶ κατὰ τὸν φόβο τῶν χωρικῶν, σίγουρα θὰ ἐγίνονταν μιὰ μέρα τσέλιγκας. Γιατί πολὺ συχνὰ ἔκλεβε καὶ ὅσα πρόβατα εὕρισκε ἀποκομμένα ἀπ' τὸ κοπάδι. Οἱ χωριάτες τὰ ἔβλεπαν μὰ δὲν ἔβγαζαν τσιμουδιά. Μιὰ φορὰ μόνο ποῦ ὁ παπᾶ-Δέδες ἀνακάλυψε μιὰ προβατίνα του μέσα στὰ ἀρνιά του, ὁ Κουτσογιῶργος τοῦ ἔρριξε μιὰ τέτοια ἄγρια ματιά, ποῦ ὁ παπᾶς ἔχασε τὰ πασχάλια του.

Τὰ μανδριὰ τῆς περιοχῆς ἐπάθαιναν συχνὰ ἀφαιρέσεις. Μόνο τοῦ Κουτσογιώργου ἡ στάνη ἠΰξανε διαρκῶς. Τὰ εὐλογοῦσε, ἔλεγε, ὁ Θεὸς, γιατί ἐφύλαγε τῆς περιουσίες τοῦ κόσμου. Τόση ἦταν ἡ πεποίθησίς του ὅτι δὲν διέτρεχαν κανένα κίνδυνο τὰ πρόβατά του, ὥστε συχνὰ τὰ βράδυα ἐπήγαινε στὸ χάνι, ὅπου ἐμαζεύοντο οἱ χωρικοὶ καὶ προσεπάθει νὰ τοὺς ἀφαιρέσῃ τοὺς λιμοκοντόρους τους στὴν πασσέτα. Ἐγνώριζε ὁ Κουτσογιῶργος ὅλα τὰ μυστήρια τοῦ παιγνιδιοῦ. Ἤτανε μάστορας εἰς τῆς σκαλέτας καὶ εἰς τὸ σφόλιο. Τὰ εἶχε σπουδάσει στὰς φυλακὰς τοῦ Ναυπλίου, ὅπου ἔμεινε κάμποσα χρόνια, γιὰ ἕνα τραυματισμό. Μιὰ νύχια ποῦ ἐγύρισε ἀπὸ μιὰ τέτοια διασκέδασι στὴν καλύβα του, εὗρε τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ πρόβατά του πνιγμένα. Ἐνῷ αὐτὸς προσπαθοῦσε ν' ἀφαιρέσῃ τὰ μονόδραχμα τῶν συγχωριανῶν του στὰ χαρτιὰ, ὁ λύκος ἐμπῆκε στὸ μανδρὶ, ἔπνιξε τὰ πρόβατά του καὶ τὰ ἔκανε ὅλα γῆς Μαδιάμ.

Ὁ Κουτσογιῶργος ἔμεινε σὰν νὰ τοῦ ἔπεσε ταμπλᾶς. Ἕως τότε κανένας ζωοκλέπτης δὲν ἐτόλμησε νὰ πατήσῃ τὴ μάνδρα του. Νὰ ὅμως ποῦ ἕνας λύκος ἐξεδικήθηκε τοὺς χωριάτες. Ἐλύσσαξε ἀπὸ τὸ θυμό του. Ἐδάγκανε τὰ χέρια του καὶ τὰ αἱμάτωνε ἀπὸ τὸ κακό του. Τὸ αἷμα ἀνέβαινε στὸ κεφάλι καὶ τὸν ἔπνιγε. Ἂν ἐπαρουσιάζονταν τὴν ὥρα ἐκείνη ὁ λύκος θὰ τὸν ἐξέσχιζε σὰν σαρδέλλα. Καὶ ὅσο ἔβλεπε κατὰ γῆς τὰ πρόβατά του, τόσο ἐφλόγιζε τὴν ψυχή του τὸ πάθος τῆς ἐκδικήσεως. Μόνο ἂν ἠμποροῦσε νὰ συλλάβῃ ζωντανὸ τὸν λύκο, θὰ ἠμποροῦσε νὰ κατραΐνῃ τὸν θυμό του. Ἐγνώριζε ἀπὸ παιδὶ τὰ ἤθη τῶν λύκων. Ἤξερε ὅτι τὴν ἄλλη νύκτα θὰ ξαναήρχετο ὁ λύκος γιὰ νὰ ζητήσῃ τὴν λείαν του. Μποροῦσε βέβαια μὲ μιὰ τουφεκιὰ νὰ ξεμπερδέψῃ μαζύ του. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦτο ἀρκετό. Δὲν ἱκανοποιοῦσε τὴν ἐκδίκησί του. Ὁ λύκος θὰ ἐψοφοῦσε ἀμέσως καὶ ὁ ἀγροφύλακας ἤθελε νὰ τὸν κάνῃ νὰ λυώσῃ μὲ πόνους καὶ μὲ βάσανα, ποῦ δὲν ἐδοκίμασε ἀκόμη λύκος στὴν οἰκουμένη. Γι' αὐτὸ ἔπρεπε νὰ τὸν συλλάβῃ ζωντανό. Ἐκάλεσε τὸ πρωῒ ἕνα γείτονά του, τὸν Σταμάτη Μαντραμπίλια, ἕνα ψηλὸ καὶ σπανὸ ἄνδρα, ποῦ ὄκανε τὸ γύφτο μέσα εἰς τὸν βουκολικὸν ἐκεῖνο συνοικισμὸ, γιὰ νὰ τὸν βοηθήσῃ στὴν ἐκδίκησι ποῦ ἑτοίμαζε. Τὰ πτώματα τῶν ἀρνιῶν δὲν τὰ ἐσήκωσε ἀπὸ τὴ θέσι των. Ἔστησαν δόκανα δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ· ἔσκαψαν λάκκους καὶ τοὺς ἐσκέπασαν μὲ χόρτα, γιὰ νὰ πατήσῃ καὶ νὰ πέσῃ ὁ λύκος, ἂν ἐξέφευγε ἀπὸ τὰ δόκανα. Καὶ ἀφοῦ τὰ ἑτοίμασε ὅλα, ἐκίνησε τὰ χέρια του καὶ εἶπε·

—Ποῦ θὰ μοῦ πᾷς, μωρὲ ἄτιμε, θὰ πέσῃς στὰ χέρια μου.

Ὁ λύκος ὅταν πνίξῃ ζῶα, τὴν ἑπομένην ἐπιστρέφει εἰς τὴν ἴδια θέσι μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ εὕρῃ τὰ ἀπομινάρια των. Ἔτσι καὶ ἔγινε. Ὅταν ἐνύχτωσε καλὰ καὶ δὲν ἀκούονταν παρὰ μόνον τὰ βραχνὰ γαυγίσματα τῶν σκύλων, ὁ Κουτσογιῶργος ἐκρύφτηκε κ' ἐπερίμενε. Δὲν ἐπερίμενε καὶ πολλὴ ὥρα. Τὰ χαμόκλαδα ἐτρίξανε καὶ ἀκούσθηκε ἕνας κρότος σὰν κάτι νὰ ἔπεσε στὴ μάνδρα. Τὸ φεγγάρι ἐμισοφώτιζε γύρω. Ὁ λύκος ἐπλησίασε ὀσφραινόμενος. Ἡ ὀσμὴ τοῦ αἵματος ἠΰξησε τὴν λαιμαργία του. Ἐπλησίασε τὸ πρῶτο πρόβατο, τὸ ἔσυρε, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἔπεσε τὸ δόκανο καὶ ἐπιάστη τὸ πόδι του. Ἕνα οὔρλιασμα πόνου ἀκούστηκε. Ἐτινάζονταν, ἐτραβιόταν, ἐσπάραζε, προσπαθοῦσε ν' ἀπαλλαχθῇ ἀπὸ τὸ δόκανο, ἀλλὰ τίποτε. Ἦταν καλὰ μαγκωμένος.

Ἄγριες φωνὲς χαρᾶς ἀκούστηκαν ἀπὸ τὴν βαρδιόνα, ὅπου ἐφύλαγε ὁ Κουτσογιῶργος.

—Ἀΐντε, μωρὲ Σταμάτη, κ' ἐπιάστηκε ὁ λύκος.

Ὁ Σταμάτης ἔτρεξε μ' ἕνα δαυλὶ στὸ χέρι, ποῦ τὸ ἔσυρε ἀπὸ τὴν πυρὰν, καὶ ἐπῆγε στὴ μάνδρα. Ὁ λύκος μόλις εἶδε τοὺς διώκτας του ἐτινάχθηκε καὶ πάλι γιὰ ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὸ δόκανο. Αὐτὸ ὅμως τὸν ἐκρατοῦσε καλά. Ὁ Σταμάτης τοῦ κατέφερε μιὰ στὰ πισινὰ μὲ τὸ δαυλό. Ὁ λύκος ἐζάρωσε. Ἡ παρουσία τῶν ἀνθρώπων, ἡ θέσις του ὁ δαυλὸς τοῦ ἐπροξένησαν φόβον.

—Εἶνε καλὰ πιασμένος, εἶπε ὁ ἀγροφύλακας. Ἀφησέ τον ἐκεῖ καὶ τὸ πρωῒ τὸν συγυρίζουμε.

Ὅλη τὴν νύκτα ἔμεινε ἐκεῖ αἰχμάλωτος κοντὰ στὰ θύματά του. Ὅλες αἱ ἀπόπειρες του ὅπως ἐλευθερωθῇ ἀπέβησαν μάταιαι. Τὸ πρωῒ τὸ χωριὸ καὶ ἡ στάνες τῆς περιοχῆς ἐγνώριζαν πῶς ἐπιάστηκε ὁ λύκος, ποῦ συχνὰ ἐνοχλοῦσε τὰ κοπάδια των. Ὁ φόνος ἢ σύλληψις λύκου εἶνε μιὰ ἀνακούφισις στὴν ψυχὴ τῶν βοσκῶν. Εἶνε συνήθεια σὲ τέτοιες περιστάσεις νὰ δίνουν χαρίσματα στὸ φονέα τοῦ λύκου πότε χρήματα καὶ πότε κανένα ἀρνί. Ὁ Κουτσογιῶργος ἐπίστευε ὅτι μὲ αὐτὸ θὰ ἀντικαταστοῦσε τὰ πνιγμένα ἀρνιά του. Γι' αὐτὸ ἐσκέφθηκε νὰ τὸν περιφέρῃ ἀπὸ στάνη σὲ στάνη. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἦταν ἀρκετὸ γιὰ τὴν ἐκδίκησί του. Εἶχε αὐτὸς μελετήσει καλὰ τὸ σχέδιό του. Ὁ Σταμάτης ἐπῆγε στὸ γύφτικο καὶ ἔφερε τὰ σύνεργά του. Ὁ Κουτσογιῶργος ἔδεσε τὸ ρύγχος τοῦ λύκου καὶ ὁ γύφτος ἐπέρασε στὸ λαιμό του ἕνα χαλκὰ, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκρεμιόταν ἕνα μεγάλο κουδοῦνι. Ποτὲ καὶ ὁ πλέον ὑπερήφανος τράγος δὲν ἐφόρεσε παρόμοιον τροκάνι. Ἠμποροῦσε ν' ἀ-

κούγεται ἀπὸ μεγάλας ἀποστάσεις καὶ νὰ ξυπνᾷ κοὶ τὸν πλέον κουρασμένο τσοπάνη. Ὅταν προσηρμόσθη καλὰ ὁ χαλκᾶς μὲ τὸ κουδοῦνι, ἐδέσανε μὲ σκοινὶ τὸ λύκο καὶ ὁ Κουσογιῶργος μὲ τὸ Σταμάτη ἐξεκίνησαν γιὰ τῆς στάνες. Τὰ παιδιὰ τοὺς ἀκολουθοῦσαν μὲ ἀλαλαγμούς. Ἡ περιφορὰ τοῦ λύκου ἦταν σωστὸ πανηγῦρι. Βρυσιὲς καὶ χλευασμοὶ τὸν ὑποδέχονταν ὅπου καὶ ἂν ἐπερνοῦσεν ἡ συνοδεία. Οἱ μανδρόσκυλοι τὸν ἔβλεπαν καὶ ἀγρίευαν. Οἱ ποιμένες μόλις συνεκράτουν τὴν ὀργήν των. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κανένας μικρὸς τσοπανάκος, τολμηρότερος ἀπὸ τοὺς ἄλλους, κατέφερε τὴν γκλίτσα του κατὰ τοῦ ἀγριμιοῦ, τὸ ὁποῖον ἐχαμήλωνε τοὺς γλουτούς του, γιὰ νὰ δεχθῇ ὅσον τὸ δυνατὸν ἐλαφρότερα τὸ κτύπημα. Ἦταν τὸ ρεζιλίκι τοῦ ἀφανοῦς κακούργου τῶν ποιμνίων.

Μονόδραχμα καὶ δίδραχμα ἐρρίπτοντο στὸν ντροβὰ τοῦ Κουτσογιώργου. Ὅλοι τὸν ἐκεργοῦσαν κρασὶ καὶ τὸν συνεχαίρονταν γιὰ τὸ κατόρθωμα, ὅλοι τοῦ ὑπέσχοντο ὅτι θὰ τοῦ ἔστελλαν ἀπὸ ἕνα ψημάρι, καὶ ἡ γυναῖκες ἔτρεραν λαχανιασμένες νὰ ἴδουν τὸν διαπομπευόμενον λύκον. Ἦταν γερὸς, μὲ χονδρὸν σβέρκο, καλοθρεμμένος καὶ μὲ μάτια ποῦ ἔλαμπαν σὰν ἀναμμένα κάρβουνα. Τὸ κουδοῦνι του ἐσήμαινε ἀργὰ-ἀργὰ καὶ συνεπλήρωνε τὴ γενικὴ εὐθυμία. Ἐμπρὸς προηγεῖτο ἕνας μικρὸς βουκόλος κραυγάζων·

—Ἐλᾶτε, μωρὲ παιδιὰ, νὰ ἰδῆτε τὸ λύκο ποῦ ἔγινε κριάρι.

Ὁ Κουτσογιῶργος σὲ κάθε σταθμὸ διηγεῖτο πῶς τὸν συνέλαβε καὶ ἐξηγοῦσε τὸ σχέδιό του, στρίβοντας τὸ μουστάκι του τὸ ἀλλειμμένο μὲ ξύγκι.

—Τοῦ ἐπέρασα τὸ κουδοῦνι, ἔλεγε, γιατί θὰ τὸν ἀφήσω ἐλεύθερο στὸ ρουμάνι. Κ' ἔτοι ὁ ἀφιλότιμος θὰ τρέχῃ χωρὶς νὰ μπορῇ νὰ εὕρῃ φαΐ. Θὰ τὸν ἀκοῦνε οἱ τσοπάνηδες καὶ θὰ τὸν κυνηγοῦνε ὡς ποῦ νὰ ψοφήσῃ ἀπὸ τὴν πεῖνα. Θὰ τόνε μάθω ἐγὼ γράμματα.

Ὅταν συνέλεξε καὶ τὰς τελευταίας ἀμοιβὰς καὶ ἔκανε γνωστὸ τὸ σχέδιό του σ' ὅλους τὸν ἄφησε ἐλεύθερον. Ὁ δρυμὸς ἐπληρώθη μὲ τοὺς ἤχους τοῦ τροκανιοῦ, οἱ ὁποῖοι ἔσβυσαν μετ' ὀλίγον ψηλὰ εἰς τὸ βουνό. Ἀλλὰ ἡ πεῖνα τὸν ἔφερε καὶ πάλι κοντὰ στὴς στάνες. Ἀπὸ μακρυὰ ὅμως οἱ ἦχοι τοῦ τροκανιοῦ ἐπρόδιδαν τὸν ἐρχομό του, τότε δὲ μανδρόσκυλοι καὶ τσοπάνηδες τὸν ἐκυνηγοῦσαν μὲ κρότους καὶ μὲ ἀγρίας κραυγάς. Ὅπου καὶ ἂν ἐπήγαινε τὸν ἐπερίμενεν ἡ ἴδια ὑποδοχή. Ξύλα, ρόπαλα, γαυγίσματα, δόντια ἐξαγριωμένων σκύλων τὸν ἐπερίμεναν. Δὲν ἠμποροῦσε πλέον νὰ ζυγώσῃ στάνην. Ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ συνελήφθη δὲν κατώρθωσε νὰ εὕρῃ ἕνα κομμάτι τρφή. Ἡ πεῖνα τὸν ἐθέριζε καὶ τὸν ἔκαμε τολμηρότερον. Ἀλλὰ τὸ κουδοῦνι ἐπρόδιδε παντοῦ τὴ διάβασί του. Αἱ δυνάμεις του τὸν ἐγκατέλειπον. Τὸ κουδοῦνι ἠκούετο πλέον ἀραιότερα. Ἔπειτα ἐπέρασαν κάμποσες ἡμέρες καὶ δὲν ἀκούσθηκε πλέον πουθενά. Εἶχε χαθῇ ὁ λύκος ἀπὸ τὴν περιοχή.

Μιὰν αὐγὴ ἕνα τσοπανόπουλο ἐπερνοῦσε τραγουδῶντας τὸν δημόσιο δρόμο. Σὲ ἕνα τρίστρατο ἦταν ἕνας μικρὸς τοῖχος μὲ μιὰ εἰκόνα τῆς Παναγίας, μ' ἕνα μικρὸ κουτὶ ποῦ οἱ διαβάτες ἔρριχναν τὴς πεντάρες των γιὰ τὸ λάδι τῆς ἐκκλησίας. Τὸ παιδάκι ἔπαψε τὸ τραγοῦδι του καὶ ἐσταμάτησε νὰ ἀσπασθῇ τὴν εἰκόνα. Ὅταν ἐπλησίασε εὗρε κάτω ἀπὸ τὸ εἰκόνισμα τὸ νεκρὸ τοῦ λύκου. Τὸ σῶμά του ἦταν ἐξασθενημένο ἀπὸ τὴν πεῖνα. Τὸ δέρμα του εἶχε κολλήσει στὰ κόκκαλά του καὶ ἐφαίνετο σὰν σκελετός. Ὁ χαλκᾶς ἦταν πλέον εὐρύχωρος καὶ τὸ τροκάνι ἐφαίνετο σὰν σφαῖρα ἀπὸ ἐκεῖνες ποῦ ἐφοροῦσαν ἄλλοτε στοὺς καταδίκους. Ἐφαίνετο σὰν νὰ μὴν ἠμποροῦσε στὸ τέλος νὰ σύρῃ τὸ βάρος του. Ἔτσι ἀκίνητος ἐψόφησε ἀπὸ τὴν πεῖνα.

Τὸ ψοφῆμι εἶχε ὅλη τὴν ἔκφρασι τὴν πονεμένη ἑνὸς ὄντος ποῦ ἐπέρασε ὅλας τὰς ἀλγηδόνας, ὅλα τὰ μαρτυρικὰ βάσανα τῆς πείνας, ἕως ὅτου καταβεβλημένο καὶ ἀπειπωμένο παρέδωκε τὴν ζωήν του κάτω ἀπὸ τὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας, σὰν νὰ ἤθελε νὰ τὴν καταστήσῃ μάρτυρα τῶν βασάνων του, διὰ τὸ ἀδίκημα ποῦ ἔκαμε στὸ κοπάδι τῶν προβάτων τοῦ Κουτσογιώργου. Ἡ μορφὴ τῆς Παναγίας ἦρεμος ἐμειδιοῦσε, ἐπάνω ἀπὸ τὸ πτῶμα τοῦ λύκου. Ὁ ἄλλος, ὁ χειρότερος λύκος τοῦ χωριοῦ, ὁ ἀγροφύλακας Κουτσογιῶργος, αὐτὸς ἀφοῦ ἀνεπλήρωσε τὴν ἀπώλειαν τοῦ ποιμνίου του μὲ τὰ χαρίσματα τῶν τσοπάνηδων, ἐξακολουθοῦσε κάθε βράδυ εἰς τὸ χάνι νὰ κλέβῃ τὰ μονόδραχμά των εἰς τὴν πασσέτα.

ΘΕΟΔ. ΒΕΛΛΙΑΝΙΤΗΣ

ΤΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙ ΤΗΣ ΓΟΛΚΟΝΔΑΣ (1)

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ἐπῆρε πάλι τὸχέρι τῆς κυρίας Λιλῆς κ' ἐκύτταξε τὸ δαχτυλίδι.

---Μπορεῖ βέβαια νὰ εἶνε ἀπὸ τὴ φωτιά. Ἀλλὰ --ποιὸς ξέρει;-- μπορεῖ καὶ νὰ εἶνε....

Καὶ πάλι ἐσιώπησαν ὅλοι. Ἡ Μαρίνα ἐκύτταζε ἀφηρημένη ἕνα μεγάλο μεταξωτὸ προσκέφαλο, σὰν νὰ ἔβλεπε νὰ γονατίζουν ἀπάνω σ' αὐτὸ ὁ ἕνας πίσω ἀπὸ τὸν ἄλλο οἱ ἄνδρες καὶ νὰ τῆς προσφέρουν τὸν ἔρωτά τους, τὸν ἔρωτα ποῦ δὲν ἐδοκίμασε ποτέ. Καὶ ἡ Ραλλοῦ εἶχε στηρίξει τὰ μάτια τῆς στὴ φωτιὰ καὶ τὰ πυρρὰ φιλήδνα χείλη της ἔτρεμαν, σὰν νὰ ἐπερνοῦσαν ἀπὸ πάνω τους χιλιάδες φιλήματα, φλογερὰ, παράφορα, τρελλὰ φιλήματα.

Ἐπὶ τέλους ἐσηκώθηκε πρώτη ἡ Ραλλοῦ.

—Ἐμένα θὰ μὲ συγχωρήσετε. Πρὶν πάω στὸ σπίτι μου ἔχω ἀκόμη ἕνα-δυὸ βίζιτες στὸ πόδι.

Ἐσηκώθηκε καὶ ἡ Μαρίνα, ἀπότομα, κάθετα, χωρὶς χάρι, σὰν νὰ τὴν ἐτίναξε κάποιο ἐλατήριο.

—Θὰ πηγαίνω κ' ἐγώ. Νυχτώνει πιά....

Ἡ Λιλὴ τὴς συνώδευσε ὡς τὴν πόρτα. Στὸ διάδρομο ἠκούσθησαν μερικοὶ ἀσπασμοὶ, λίγα κρυφομιλήματα. Γέλια μόνον δὲν ἀκούσθησαν σὰν ἄλλοτε. Τὸ διαμάντι τῆς Γολκόνδας εἶχε σκορπίσει μιὰ ἀσυνείθιστη σοβαρότητα στὴ μικρὴ συντροφιά.

Ὅταν ἡ κυρία Λιλὴ ἐγύρισε στὸ τζάκι εὕρῆκε τὸν γιατρὸ βυθισμένο σὲ σκέψεις τόσο, ποῦ δὲν τὴν ἔνοιωσε ὅτι ἐξαναγύρισε καὶ κάθησε κοντά του.

—Ἂς εἶνε, γιατρὲ, δὲν πιστεύω νὰ μᾶς κάματε φάρσα. Ἀναστατώσατε αὐτὲς τὴς δυὸ δυσυχισμένες γυναῖκες. Ἡ Ραλλοῦ θὰ γυρίσῃ ὄχι δύο, ἀλλὰ τοὐλάχιστον μισὴ ντουζίνα σπίτια πρὶν πάει στὸ δικό της, καὶ παντοῦ θὰ διηγηθῇ ὅτι ἔχω τὸ διαμάντι τῆς Γολκόνδας.

(1) Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου.

—Ἔπρεπε νὰ τῆς συστήσετε νὰ μὴ τὸ πῇ.

—Τότε θὰ ἐπήγαινε σὲ δυὸ ντουζίνες σπίτια. Ἔπειτα ἀπόψε τὸ βράδυ θὰ τὸ γράψῃ στὴν ἀδελφή της ποῦ εἶνε στὴν Ἀλεξάνδρεια, στὴ νύφη της ποῦ εἶνε στὴ Βιέννη, στὸν γαμπρό της ποῦ εἶνε στὴ Σμύρνη.

—Στὰς τρεῖς ἠπείρους τέλος πάντων.

—Καὶ ἐπὶ τέλους δὲν θὰ κλείσῃ μάτι ἡ δυστυχισμένη ἡ γυναῖκα. Δὲν ἔχω καμμιὰ ἀμφιβολία ὅτι αὔριο στὰς ὀκτὼ τὸ πρωῒ θὰ εἶνε ἐδῶ.

---Καὶ ἡ Μαρίνα;

---Ὦ, αὐτὴ ἡ κακομοίρα θὰ ξενυχτίσῃ ψάχνοντας τὰ κοσμήματά της. Αὔριο τὸ πρωῒ ἀξημέρωτα θὰ περιμένῃ τὸν ἥλιο. Ἄ, θὰ πάρετε κόσμο στὸ λαιμό σας, γιατρέ. Ἀπὸ μᾶς τὴς τρεῖς τοὐλάχιστον εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴν κρυώσῃ ἡ μία. Ἂν ἐκάνατε τὸν γιατρὸ, θὰ ἔλεγα πῶς μᾶς ἐπαίξατε μιὰ φάρσα γιὰ νὰ κάμετε πελατεία.

Ἀλλὰ ὁ γιατρὸς εἶχε λάβει μιὰ ἀσυνείδιστη σοβαρότητα.

---Ὄχι, εἶπε. Δὲν εἶνε φάρσα. Δὲν ξέρω βέβαια ἂν τὸ διαμάντι σας εἶνε τὸ διαμάντι τῆς θεᾶς Σαριγκάμ. Ἀλλὰ πιστεύω στὸ ὑπερφυσικὸ καὶ στὸ ἀνεξήγητο, καὶ πιστεύω στὸ μυστήριο ποῦ τὸ μεταδίδει ἡ μιὰ γενεὰ στὴν ἄλλη, ἅγγιχτο, σεβαστὸ καὶ χωρὶς νὰ τολμήσῃ νὰ τὸ ξεδιπλώσῃ. Αὐτὸ τὸ μυστήριο εἶνε ἡ ποίησις τῆς ζωῆς. Ἡ ψυχή μας εἶνε ἡ θεία οὐσία. Ὁ ἄνθρωπος ἐνόμισε πῶς ἱκανοποιεῖ τὸν ἐγωισμό του ἂν βεβαιωθῇ ὅτι εἶνε κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, ὅτι πάει μόνος στὸ δρόμο του, ὅτι δὲν ὑπάρχει τίποτα ψηλότερα ἀπὸ τὸ κεφάλι του. Καὶ ὅμως αὐτὸ εἶνε ἡ δυστυχία ποῦ φέρνει μαζύ της ἡ πεζὴ σοφία τοῦ ἀνθρώπου. Οἱ πρωτόγονοι λαοὶ καὶ ἀκόμα καὶ μεταξύ μας οἱ ἀφελεῖς ἄνθρωποι ποῦ ἡ ἀμάθειά τους τοὺς ἐπροστάτευσε ἀπὸ τὴ σοφία, πιστεύουν πῶς ἀπὸ πάνω μας εἶνε δυνάμεις ἀόρατοι ποῦ ἐνδιαφέρονται γιὰ μᾶς, δυνάμεις ἀγαθαὶ καὶ δυνάμεις κακαὶ ποῦ μᾶς κινοῦν, ποῦ μᾶς διευθύνουν, ποῦ μᾶς κυβερνοῦν, χωρὶς νὰ μᾶς ἐξηγήσουν γιατί, σύμφωνα μόνο πρὸς κάποιους μυστηριώδεις νόμους ποῦ τὸ μυαλό μας εἶνε μικρὸ ἀκόμα γιὰ νὰ τοὺς καταλάβῃ. Ἄστρα, σύννεφα, ἄνεμοι, φαινόμενα ψηλὰ στὸν οὐρανὸ, πετράδια χωμένα στὰ σπλάγχνα τῆς γῆς, φυτὰ παράξενα ἀπολιθωμένα στὰ σκοτεινὰ βάθη τῶν ὠκεανῶν, λέξεις μαγικαὶ καὶ ἀκατανόητοι συνδέονται μὲ τὴν τύχη τοῦ ἀνθρώπου. Τὸν παρακολουθοῦν ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ θὰ γεννηθῇ, τὸν ἀνεβάζουν καὶ τὸν κατεβάζουν σ' ὅλη του τὴ ζωὴ, τὸν ἁρπάζουν μόλις πεθάνει. Δὲν ξέρω τί ἐκέρδησεν ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ἐκυριάρχησε ἡ ψυχρὰ λογικὴ, κ' ἔσπασε τὸ κεφάλι της ἡ ἐπιστήμη νὰ τὰ ἐξηγῇ ὅλα. Ξέρω ὅμως ὅτι κάθε μέρα γύρω μας βλέπομε πράγματα ποῦ δὲν μποροῦμε νὰ τὰ ἐξηγήσωμε καὶ χωρὶς νὰ θέλωμε ξαναγυρίζομε στὴν ἐποχὴ τῆς τυφλῆς πίστεως. Καὶ συλλογίζομαι κατὰ τί εἶνε εὐτυχέστερος ὁ φιλόσοφος ποῦ δὲν παραδέχεται τίποτα, ἀπὸ τὸν σεβάσμιο παπᾶ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Βούδα ἢ τοῦ Μωάμεθ ποῦ πιστεύει χωρὶς νὰ ἐρευνᾷ καὶ ποῦ μεταδίδει τὴν πεποίθησί του ἀπὸ τὴν μιὰ γωνιὰ στὴν ἄλλη μὲ τὰ μυστηριώδη σύμβολα καὶ τὸν βαθὺ μυστικισμό.... Ἀλλὰ, μοῦ φαίνεται πῶς δὲν μὲ ἀκοῦτε.... Τί συλλογίζεσθε;

—Ὦ, ἂν ἦταν ἀλήθεια αὐτὸ τὸ διαμάντι!

—Φαντάζομαι!.... Θὰ χαλούσατε κόσμο!.... Θὰ ἐγιρνόσαστε ἡ μοιραία γυναῖκα ποῦ σκορπίζει γύρω της τὸν ἥμερο, καὶ τὸν πόθο, καὶ ποῦ ἡ λατρεία τῆς ἔρχεται χωρὶς νὰ τὴν ζητήσῃ....

---Τίποτε, τίποτε ἀπ' αὐτά.... Ἂν ἤτανε αὐτὸ τὸ διαμάντι, δὲν θὰ ἤθελα τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ συγκρατήσω μιὰν ἀγάπη --μιὰ μονάχα--- ποῦ φοβοῦμαι πῶς ἀρχίζει νὰ μοῦ ξεφεύγῃ....

---Ἄ;

---Ναί. Ἐσεῖς δὲν εἶσθε ξένος. Εἶσθε παληὸς φίλος κ' ἄνθρωπος ποῦ μπορεῖ νἄχῃ ἐμπιστοσύνη μιὰ γυναῖκα. Ἐσεῖς ξέρετε πόσο δυστυχισμένη εἶμαι στὸ γάμο μου. Ἐσεῖς μπορεῖτε νὰ καταλάβετε πόσο λίγο παντρεμένη εἶμαι, γιατί ἔρχεσθε ἐδῶ συχνὰ καὶ ὅμως δὲν βλέπετε παρὰ μόνο ἐμένα. Ὑπάρχει κ' ἕνας ἄντρας ἐδῶ μέσα. Ποῦ εἶναι; Δὲν ξέρω. Ταξειδεύει, λείπει, χάνεται, ἐξαφανίζεται ἀπάνω στὸ τραπέζι μὲ τὸ πράσινο τραπεζομάντηλο, παίζει τὴν νύχτα, τὴν ἡμέρα, τὰ ξημερώματα, τὸ βράδυ, τὸ μεσημέρι. Στὸ τραπέζι κάθομαι μόνη, κατάμονη, καὶ ἂν τύχει καὶ βρεθῇ ἐδῶ καμμιὰ φορὰ τὴν ὥρα τοῦ φαγητοῦ τοῦ βάζουν οἱ ὑπηρέται διαστικὰ ἕνα πιάτο σὰν νὰ εἶναι ὁ ξαφνικὸς μουσαφίρης ποῦ ἔφτασε τὴν τελευταία στιγμή. Τὴν φωνή του τὴν ἀκούω τόσο σπάνια ποῦ μὲ ξαφνίζει κάθε φορὰ ποῦ θὰ τὴν ἀκούσω. Καὶ ἂν συμβῇ νὰ ἔλθῃ καμμιὰ φορὰ τὴ νύχτα νωρὶς καὶ ἀκουσθοῦν τὰ βήματά του στὴ σκάλα, μοῦ φαίνεται μιὰ στιγμὴ πῶς μπῆκαν λῃστὰ στὸ σπίτι.

---Ἐν τούτοις αὐτὸς ὁ ἄντρας ὅπως μοῦ τὸν περιγράφετε -- καὶ ὅπως εἶναι ἄλλως τε -- θὰ ἤτανε ὁ ἰδεώδης σύζυγος γιὰ μιὰ ἄλλη γυναῖκα.

---Ἴσως. Γιὰ μένα δὲν εἶναι. Ἐγὼ τὸν ἄντρα μου τὸν ἤθελα δικόν μου. Δὲν εἶνε, πιστεύω, μεγάλη αὐτὴ ἡ ἀξίωσις. Λοιπὸν μέσα στὴν ἐρημιὰ αὐτὴν ποῦ ζῶ, αἰσθάνθηκα κ' ἐγὼ μιὰ συμπάθεια.

---Ἡ ἀναμάρτητος τὸν λίθον βαλλέτω!

---Ἐδιψοῦσα λίγη ἀφυοίωσι. Καὶ νόμισα πῶς τὴν ἐπέτυχα. Ἀλλὰ φαίνεται πῶς μιὰ γυναῖκα γιὰ νὰ εἶνε τυχερὴ στὸν ἔρωτα, πρέπει νὰ εἶνε πρὶν τυχερὴ στὸ γάμο.

---Μοῦ φαίνεται πῶς αὐτὴ τὴ στιγμὴ λέτε μιὰ μεγάλη ἀλήθεια.

---Τώρα αἰσθάνομαι πῶς γιὰ δεύτερη φορὰ ἐτοποθέτησα κακὰ τὴν ἀφυοίωσί μου. Μοῦ φαίνεται πῶς ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἐστήριξα τόσες ἐλπίδες ἄρχισε νὰ κουράζεται. Διακρίνω κάποια χαλάρωσι.... Ὦ, ἂν ἤτανε τὸ διαμάντι τῆς Σαριγκάμ!....

---Σᾶς τὸ εὔχομαι, κυρία μου. Σᾶς τὸ εὔχομαι ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν ψυχή μου. Καὶ τώρα σᾶς ἀφίνω.

---Τόσο γρήγορα;

---Ἂν δὲν πάω ἐγκαίρως στὸ ξενοδοχεῖον μου θὰ μοῦ πάρουν τὸ τραπεζάκι μου. Θ' ἀναγκασθῶ νὰ καθήσω μὲ ἄλλους. Καὶ μοῦ εἶνε ἀνυπόφορο νὰ βλέπω ἀνθρώπους νὰ βλέπω ἀνθρώπους νὰ μασσοῦν. Μοῦ κόβεται ἡ ὄρεξι μὲ τὸ μαχαῖρι. Λοιπὸν, καλὴ νύκτα σας....

---Θὰρθῆτε αὔριο νὰ μάθετε γιὰ τὸ διαμάντι;

---Ἄ, ὄχι... Σᾶς παρακαλῶ νὰ μοῦ στείλετε δυὸ λόγια μὲ τὸν ὑπηρέτη σας. Ἂν τὸ διαμάντι εἶνε τῆς θεᾶς Σαριγκὰμ δὲν θὰ μὲ ξαναϊδῆτε. Ἐκπατρίζομαι, μεταναστεύω γιὰ τὴν Ἀμερικὴ, γίνομαι κυνηγὸς ἀγρίων θηρίων, ἀλλὰ

δὲν μένω κοντά σας γιὰ νὰ τρελλαθῶ.... Εἶνε πολὺ ἀργὰ πιὰ γιὰ νὰ ἐρωτευθῶ. Καλὴ νύκτα σας.

Ὁ γιατρὸς ἔφυγε. Ἔξω τὸ χιόνι ἔπεφτε λεπτὸ, ἐλαφρὸ, πυκνὸ καὶ ἀθόρυβο.

Ἡ Λιλὴ, μόνη της, ἀπέναντι στὸ τζάκι, ἐβυθίσθηκε σὲ σκέψεις. Ὦ, ἂν εἶχε τὸ διαμάντι τῆς θεᾶς Σαριγκάμ! Θὰ ἔπερνε τὸν ἀγαπημένο της καὶ θὰ ἔφευγε μακρυὰ σ' ἕνα μέρος ἔρημο, ποῦ νὰ μὴ βλέπῃ κανένα, ποῦ νὰ μὴν τοὺς ταράξῃ κανένος ἄλλου ἀνθρώπου ἡ ἀγάπη. Κάπου σ' ἕνα μικρὸ νησί, θαῦρισκε ἕνα παληὸ σπίτι, ἢ ἕναν μισογκρεμισμένο πύργο, νὰ κλεισθῇ ἐκεῖ μέσα, νὰ χορτάσῃ τὸν ἔρωτά της. Δὲν θὰ ἐφοβάτανε πῶς ὁ ἀγαπημένος της θὰ κουρασθῇ, γιατί στὸ χέρι της θὰ ἐφορεῖσε πάντα τὸ δαχτυλίδι τῆς θεᾶς Σαριγκὰμ ποῦ κρατᾷ τὴν ἀγάπη δεμένη. Ἔτσι θὰ περνοῦσαν τὰ χρόνια μὲ μιὰ ἀτελείωτη τρυφερότητα, μὲ μιὰ ἀφυοίωσι χωρὶς τέλος καὶ ὅταν θὰ πέθαινε θὰ ἤξερε πῶς δὲν μπορεῖ νὰ ζήσῃ ὁ ἀγαπημένος της χωρὶς αὐτὴν, καὶ πῶς θὰ τὸν ἔπερνε μαζύ της σὲ μιὰν ἄλλη ζωὴ αἰωνία. Μόλις θὰ αἰσθανότανε τὸ τέλος της, θὰ ἄφινε παραγγελία νὰ τὴν θάψουν μὲ τὸ ἀγαπημένο της δαχτυλίδι, γιὰ νὰ μείνῃ ἐκεῖ στὴ θέσι του, καὶ ὅταν τὸ χῶμα θὰ εἶχε φάει τὴν σάρκα, καὶ ὅταν δὲν θὰ ὑπῆρχε ἀπὸ τὰ δάκτυλά της παρὰ ἕνας σωρὸς κόκκαλα.

Σιωπηλὴ καὶ βυθισμένη στὰς σκέψεις της ἐπέρασε στὸ τραπέζι ὅταν τὴν εἰδοποίησαν ὅτι εἶνε ἡ ὥρα τοῦ φαγητοῦ. Μπροστὰ στὴ δική της τὴ θέσι ὑπῆρχε ἕνα πιάτο.

---Γιατί δὲν ἐβάλατε πιάτο στὴ θέσι τοῦ κυρίου;

---Μὰ.... θἄρθῃ;

---Ἴσως!....

Ἤξερε πῶς ὁ ἄντρας της δὲν θἄρθῃ. Ἀλλὰ ἤθελε νὰ βλέπῃ τὴ θέσι του ἄδεια, ὅπως ἐκεῖνος θἄβλεπε ἄδεια τὴ δική της τὴ θέσι ἂν τὸ διαμάντι ἤτανε τῆς θεᾶς Σαριγκάμ. Τότε μονάχα θὰ καταλάβαινε αὐτὸς ὁ κύριος τί ἄξιζε ἡ γυναῖκα ποῦ ἔχασε. Ἕνας πόθος ἐκδικήσεως εἶχε γεννηθῇ μέσα στὴν ψυχή της. Τὸν ἔβλεπε, νὰ κάθεται μόνος του, ὁλομόναχος, ἐνῷ ἡ γυναῖκά του θὰ ζοῦσε εὐτυχισμένη μὲ τὸν ἄνθρωπο πῦ θὰ τὴν ἐλάτρευε.

Ἀπὸ τὰ πιάτα ποῦ τῆς ἔφεραν μπροστά της μόλις ἄγγιξε. Μόλις ἔβρεξε τὰ χείλη της ἀπὸ ἕνα ποτηράκι κρασί. Ἔπειτα ἐηκώθηκε κ' ἐπληησίασε στὸ παράθυρο. Ἔξω τὸ χιόνι ἔπεφτε, πυκνὸ, ἁπαλὸ, ἐλαφρὸ, ἀθόρυβο.

Ἐπέρασε πάλι στὸ μικρὸ σαλονάκι. Στὴν καμαριέρα ποῦ τῆς ἔφερε τὸν καφὲ, εἶπε μὲ προσποιημένη ἀδιαφορία.

---Δὲν σὲ χρειάζομαι, Σταματίνα. Πάω νὰ κοιμηθῶ. Πὲς καὶ στοὺς ἄλλους νὰ πᾶνε νὰ κοιμηθοῦνε.

Καὶ ἀνέβηκε στὴν κάμαρά της. Ἀλλὰ δὲν ἐκοιμήθηκε. Ἔβγαλε τὸ φόρεμα τῆς ἡμέρας, ἐτυλίχθηκε σ' ἕνα μαῦρο μεταξωτὸ κιμονὸ κ' ἐπροσπάθησε νὰ διαβάσῃ. Δὲν τὸ κατώρθωσε ὅμως κ' ἔκλεισε τὸ βιβλίο. Λίγο πρὶν ἀπὸ τὰς ἕνδεκα ἐκατέβηκε σιγὰ-σιγὰ τὴ σκάλα. Τὸ σπίτι ἦταν κατασκότεινο πιά. Οἱ ὑπηρέται εἶχαν κοιμηθῇ. Ἐκύτταξε τὴν ὥρα. Ἐπλησίαζαν ἕνδεκα. Μέσα στὰ σκοτινὰ ἐπροχώρησε πρὸς τὴν πόρτα τῆς εἰσόδου κ' ἐπερίμενε ἀπὸ πίσω. Ἔμεινε ἐκεῖ καρφωμένη, μὲ τὸ χέρι στὸν σύρτη τῆς πόρτας. Βήματα ἐλαφρὰ ἀκούσθηκαν στὴν μαρμάρινη σκάλα. Ἡ Λιλὴ ἐτράβηξε τὸν σύρτη καὶ ἡ πόρτα ἄνοιξε σιγὰ-σιγά. Μιὰ σκιὰ ἐχώθηκε μέσα. Ἡ Λιλὴ ἐπῆρε ἀπὸ τὸ χέρι τὸν ἄνθρωπο ποῦ ἐρχότανε, ἐπεράσανε μαζὺ μὲ προφυλάξεις τὸν σκοτεινὸ διάδρομο καὶ χώθηκαν στὸ σαλονάκι. Ἡ Λιλὴ ἔκλεισε τὴν πόρτα καὶ ἄναψε τὸ φῶς.

---Καλὴ-σπέρα.... Παρὰ λίγο νὰ μὴν ἔρθω.

---Γιατί;

---Ἄ, πρέπει νὰ ὁμολογήσῃς πῶς μ' αὐτὸν τὸν παληόκαιρο δὲν εἶνε πολὺ εὐχάριστο νὰ γυρίζῃ κανεὶς τὴ νύχτα ἔξω.... Ὁ ἄντρας σου;

---Δὲν ἦρθε.

---Τόσο τὸ καλλίτερο.... Στενοχωριέμαι ὅταν τὸν αἰσθόνομαι ἐδῶ.

---Ξέρεις πῶς δὲν μ' ἐφίλησες ἀκόμα:

---Ἄ, ναί!....

Καὶ τὴν ἐφίλησε ἀπρόθυμα, χωρὶς λαχτάρα, χωρὶς παραφορά. Ἡ Λιλὴ τὸν ἐτράβηξε στὸ καναπεδάκι καὶ τὸν ἐκάθησε κοντά της. Μέσ' ἀπὸ τὸ μαῦρο μεταξωτὸ κιμονὸ μὲ τὰ μεγάλα ἰαπωνικὰ πουλιὰ τὸ σῶμα της, ὡραῖο σῶμα γυναίκας στὴν ὡραιοτέρα της ἄνθησι, ἔδειχνε στερεὲς καὶ λεπτὲς τὴς γραμμές του.

---Πολὺ ἐλαφρὰ ντύθηκες. Θὰ κρυώσῃς.

---Ὦ, εἶνε τόση φωτιὰ ἐδῶ μέσα!

Κ' ἐξεκούμπωσε τὸ κιμονὸ κ' ἐφάνηκε περισσότερο τὸ στῆθος, μελαχροινὸ, θερμὸ, σφιχτὸ στῆθος νεανικό. Ὁ ἄνθρωπος ἐπέρασε τὸ χέρι του στὴ μέση της καὶ τὰ μάτια του ἐτίναξαν κάποια λάμψι, ποῦ ἔσβυσε ἀμέσως. Ἡ Λιλὴ τὸν ἐκύτταζε στὰ μάτια καὶ εἶδε τὴν λάψι ποῦ ἄναψε κ' ἔσβυσε. Κ' ἕνα ἐλαφρὸ χαμόγελο ἐζωγραφήθηκε στὰ χείλη της.

---Νῖκο, μ' ἀγαπᾷς;

---Δὲν μ' ἀρέσει ἡ λέξις.... Πολὺ μεταχειρισμένη.... πολὺ «ὀκκαζιόν».... Ἔχεις δῇ ποτὲ δεκάρες τῆς Μαρίας Θηρεσίας;

---Δὲν πρόσεξα.

---Ἔ, λοιπὸν αὐτὲς κυκλοφοροῦν ἕνα αἰῶνα τώρα. Κ' ἐτριφθηκαν σὲ τέτοιο βαθμὸ ποῦ δὲν φαίνεται ἀπάνω τους ἡ Μαρία Θηρεσία.

---Μὰ τέλος πάντων, τί αἰσθάνεσαι γιὰ μένα.

---Μιὰ πολὺ δυνατὴ συμπάθεια. Σὲ ξεχωρίζω ἀπὸ τὶς ἄλλες γυναῖκες. Θὰ μοῦ πῇς ὅτι ὁ ἔρως δὲν εἶνε τίποτ' ἄλλο. Σύμφωνοι. Δὲν μ' ἀρέσει ὅμως ἡ λέξις. Αὐτὸ τὸ τ' ἀγαπῶ» εἶνε γραμμένο σ' ὅλα τὰ τετράδια τῶν μαθητριῶν μὲ τὸ κοτσιδάκι. Τὸ ἔχουν ὅλες ἡ γεωμετρίες τῶν μαθητῶν, ἀνάμεσα στὰ θεωρήματα. Τὰ κορίτσια ποῦ σπουδάζουν γραφομηχανὴ γιὰ νὰ γίνουν δακτυλογράφοι στὰ ὑπουργεῖα, αὐτὰ πρῶτα-πρῶτα δακτυλογραφοῦν «Σ' ἀγαπῶ». Καταλαβαίνεις λοιπὸν ὅτι....

---Καὶ ὅμως αὔριο μπορεῖ νὰ μ' ἀγαπᾷς ὅλον τρελλός.

---Γιατί αὔριο καὶ ὄχι σήμερα;

---Γιατί αὔριο θὰ εἶμαι ἡ Σαριγκάμ.

---Τ' εἶναι αὐτό;.... Γιατρικό;

---Ὄχι, ἡ θεὰ τοῦ ἔρωτος.

---Τῶν μαϊμούδων;

---Τῶν Ἰνδιῶν.

---Τὸ ἴδιο κάνει. Κι' ἡ μαϊμοῦδες στὰς Ἰνδίας εἶναι.

---Τῆς Σαριγκὰμ ποῦ εἶχε μάτια ἀπὸ διαμάντια πράσινα, φρύδια ἀπὸ διαμάντια μαῦρα, δόντια ἀπὸ διαμάντια ἄσπρα....

---Βιτρίνα χρυσοχοείου αὐτὴ ἡ θεά.

—Καὶ κάπου ἕνα διαμάντι κόκκινο.

—Ποῦ ;

—Ἐδῶ.

Καὶ τοῦ ἔδειξε τὴ θέσι ποῦ ἡ θεὰ Σαριγκὰμ θὰ εἶχε τὸ κόκκινο διαμάντι. Ἐκεῖνος ἄπλωσε τὸ χέρι του....Μιὰ λάμψι ἄναψε στὰ μάτια του, ἀλλὰ ἔσβυσε γρήγορα ὅπως ἄναψε. Ἡ Λιλὴ εἶδε τὴ λάμψι ποῦ ἄναψε κ' ἔσβυσε κ' ἐχαμογέλασε μὲ πεποίθησι.

—Ξέρεις ὅτι ἀπὸ αὔριο θὰ μ' ἀγαπᾷς τόσο ποῦ μπορεῖ νὰ σκοτώσῃς τὸν πατέρα σου τὸν Λιργκὴ Μολλᾶ ;

—Ἄ, αὐτὸ ἀδύνατον !

—Δὲν εἶνε τίποτα ἀδύνατον γιὰ ἕναν ἄνθρωπο ποῦ ἀγαπᾶ.

—Γιὰ μένα εἶνε ἀδύνατον ὅσο κι' ἂν σ' ἀγαπῶ νὰ σκοτώσω τὸν πατέρα μου, τὸν --πῶς τὸν εἶπες;--τὸν Μολλᾶ. Γιὰ δύο λόγους. Πρῶτον γιατί ὁ πατέρας μου δὲν ἐλέγεις Μολλᾶ ἀλλὰ ἁπλούστατα Σπῦρος. Καὶ δεύτερον γιατί πέθανε πρὸ ὀκτὼ ἐτῶν συνταγματάρχης τοῦ ἱππικοῦ ἀπόστρατος καὶ στὴν κηδεία του τοῦ ἀπενεμήθησαν τιμαὶ ὑπο στρατήγου. Βλέπεις λοιπὸν ὅτι....

—Ἂς εἶναι ! Θὰ μποροῦσες ὅμως νὰ μ' ἀγαπᾶς τόσο, νὰ εἶσαι τόσο τρελλὸς γιὰ μένα, ὥστε νὰ καταστρέψῃς τὴ Γολκόνδα....

—Τ' εἶναι αὐτή ; θεά ;

—Ὄχι, πόλις.

—Ποῦ πέφτει ; Κοντὰ στὴ Χαλκίδα ;

—Στὰς Ἰνδίας. Στὸ δροπέδιον τῶν Ναζήμ....Τὴν ἔσκαψε ὡς τὰ θεμέλια ὁ αὐτοκράτωρ Ἀουρὲγκ Ζέμπ.

Τὴν ἐκύτταξε μέσ' στὰ μάτια, μὲ κάποια ἀνησυχία. Ἐκείνη ἐχαμογέλασε μὲ πεποίθησι.

—Μπορεῖς νὰ μοῦ ἐξηγήσῃς ἀπὸ πότε ἄρχισες νὰ καταγίνεσαι στὴ γεωγραφία καὶ στὴ θεολογία ;

—Τί σὲ μέλλει ; Ἄκουσε τί σοῦ λέω.

—Μοῦ λὲς παραμύθια. Παραμύθια γιὰ μικρὰ παιδιά. Αὐτὲς τὶς θεὲς μὲ τὰ πράσινα φρύδια καὶ τὶς πολιτείες ποῦ τὶς σκάβουν οἱ αὐτοκράτορες, σὰν νὰ εἶναι ἐργάτες τοῦ Δήμου, αὐτὲς τὶς λένε ἡ γρηὲς ντανάδες στὰ κοριτσάκια γιὰ ν' ἀποκοιμηθοῦν. Κ' ἐγὼ δὲν ἦρθα ἐδῶ γιὰ νὰ κοιμηθῶ. Κάθε ἄλλο....

—Αὐτὲς εἶνε τὸ μυστήριο καὶ τὸ ἀνεξήγητο ποῦ τὸ βλέπουε κάθε στιγμὴ γύρω μας. Εἶνε ἡ παραδόσεις ποῦ τὶς δίνει ἡ μιὰ γενεὰ στὴν ἄλλη καὶ ἡ πεποίθησις τοῦ παπᾶ τοῦ Ἰησοῦ, τοῦ Βούδα, ἢ τοῦ Μωάμεθ ποῦ πιστεύει χωρὶς νὰ ἐρευνᾷ.

Τὴν ἐκύτταξε πάλι βαθειὰ μέσ' στὰ μάτια μὲ κάποια ἀνησυχία.

—Δὲν καταλαβαίνω τί σοῦ συμβαίνει ἀπόψε.... Εἶσαι ἀλλοιώτικη....Δὲν καταλαβαίνω καὶ τί μοῦ λές. Ὅλα αὐτὰ γιὰ μένα εἶνε κινέζικα....Ἐγὼ σὲ φιλοσοφίες δὲν μπαίνω.. Σοῦ τὸ εἶπα καὶ ἄλλοτε πῶς δὲν διαβάζω πολύ. Τὴς καλλίτερες μου ὧρες μοῦ τὶς τρώει ὁ στρατῶνας....Ἕνας ἀξιωματικὸς τοῦ ἱππικοῦ δὲν γίνεται εὔκολα σοφός. Ἀλλὰ καὶ σὺ ἀπόψε εἶσαι ἀλλοιώτικη.

Ἄξαφνα σὰν νὰ τοῦ ἦρθε μία ἰδέα.

—Μήπως ἐπέρασε ἀπὸ δῶ σήμερα ὁ γιατρός ;

—Ναί. Τὸ ἀπόγευμα.

—Ἄ, ἔτσι πές μου !....Τώρα καταλαβαίνω. Θ' ἄρχισε ἐκεῖνες τὶς φλυαρίες ποῦ δὲν ἔχουνε οὔτε ἀρχὴ οὔτε τέλος ..Μὰ αὐτὸς εἶνε τρελλὸς, γιὰ δέσιμο....

—Εἶνε ἕνας ἄνθρωπος ποῦ ξέρει πολλὰ πράγματα καὶ τὰ λέει ὡραῖα.

—Μάλιστα. Ἂν ἤξερε πολλὰ πράγματα θὰ ἔκανε τὸν γιατρό....Στὸ στρατὸ νὰ ἤθελε νἄρθῃ θὰ ἦτανε τώρα τοὐλάχιστον ἀρχίατρος, δηλαδὴ συνταγματάρχης. Ἀλλὰ βρίσκει μερικὲς γυναικοῦλες σὰν κ' ἐσένα καὶ κάνει τὸν σοφό.

—Δὲν πιστεύω νὰ τὸν ζηλεύῃς.

—Λιάβολε ! Αὐτὸ ἔλειπε ! Εἶμαι τριάντα πέντε ἐτῶν ἐπίλαρχος, καὶ εἶνε πενῆντα καὶ δὲν εἶνε οὔτε γιατρός !

—Δὲν νομίζεις πῶς εἶνε καιρὸς νὰ τὸν ἀφήσωμε ;

Καὶ ἔγειρε τὸ κεφάλι της στὸν ὦμο του καὶ τοῦ ἐπρότεινε τὰ χείλη. Μὲ τὰ μάτια μισοκλεισμένα, μὲ τὰ μάγουλα φλογισμένα, μὲ τὸ στῆθος ποῦ ἀνεβοκατέβαινε ἦτον πραγματικῶς ὡραία ἐκείνην τὴ στιγμή. Ἐπέρασε τὸ χέρι του στὴ μέσῃ της καὶ τὴν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του. Ἡ Λιλὴ ἄπλωσε τὸ χέρι της κ' ἐγύρισε τὸ φῶς τοῦ ἠλεκτρικοῦ.

Ἔξω τὸ χιόνι ἔπεφτε λεπτὸ, πυκνὸ, ἐλαφρὸ, ἀπαλό.

Ἕνας ἐλαφρὸς θόρυβος ἀκούσθηκε στὴν μικρὴ σκάλα τῆς ἐξώπορτας, ὁ κρότος κλειδιοῦ ποῦ μπαίνει σιγὰ στὴν κλειδαριὰ, ἔπειτα βήματα ἐλαφρὰ στὴ χιονισμένη σκάλα.

—Τί εἶναι ;

—Ὁ ἄντρας μου. Μὴν ἀνησυχεῖς. Θὰ πάει ἀπάνω στὴν κάμαρά του.

Ἔτριξε ἐλαφρὰ καὶ ἡ κλειδαριὰ τῆς πόρτας τῆς εἰσόδου.

—Ἔχεις κλειδωμένα ἐδῶ ;

—Ναί. Ἡσύχασε.

Τὰ βήματα ἀκούσθηκαν τώρα ἐλαφρὰ στὸν διάδρομο. Ἔπειτα ἔτριξε ἡ σκάλα. Ἔπειτα τὰ βήματα ἀκούσθηγαν ἀκριβῶς ἀπὸ πάνω.

—Μπῆκε στὴν κάμαρά του.

—Μὰ ἔρχεται τώρα τόσο νωρίς ; Μόλις θὰ εἶνε περασμένα μεσάνυχτα.

—Ὄχι. Δὲν ἔρχεται νωρὶς, παρὰ μόνον ὅταν χάνῃ γοήγορα ὅ,τι ἔχει πάρει μαζύ του.

—Ὥστε ἀπόψε θὰ τὴν ἔπαθε γερά.

—Ἔτσι φαίνεται.

—Κι' ἂν δὲν κοιμηθῇ πῶς θὰ φύγω ; Μπορεῖ νὰ μὲ ἰδῇ ἀπὸ τὸ παράθυρο....

—Ὤ, μεῖνε ἥσυχος. Θὰ κοιμηθῇ. Εἶναι συνειθισμένος καὶ δὲν χάνει εὔκολα τὸν ὕπνο του. Νὰ, ἄκουσε ! Πέφτει στὸ κρεββάτι.

Πραγματικῶς κάτι ἔτριξε σὰν νὰ ἔπεσε ἀπάνω βαρὺ σῶμα καὶ τὰ βήματα ἔπαυσαν.

Ἔπειτα ἀπὸ λίγη ὥρα μιὰ σκιὰ κατέβηκε μὲ προφυλάξεις τὴ σκάλα κ' ἐχάθηκε στὸ σκοτάδι τοῦ χιονισμένου δρόμου. Ἡ Λιλὴ ἔμεινε μόνη. Ἄναψε τὸ φῶς, ἔριξε λίγα ξύλα στὰ φωτιὰ κ' ἐκάθησε στὸ καναπεδάκι. Νὰ διαβάσῃ δὲν εἶχε ὄρεξι. Ἀπάνω ἀπὸ μιὰ μικρὴ ἐταζέρα ἕνα ρολόϊ ἔδειχνε τρεῖς καὶ μισή. Γιὰ νὰ ξημερώσῃ ἐχρειάζοντο τρεῖς γεμάτες ὧρες ἀκόμα. Εἶχε λοιπὸν ὅλον τὸν καιρὸ νὰ κοιμηθῇ. Ἀλλὰ οὔτε ἐπεχείρησε ν' ἀνέβῃ στὴν κάμαρά της. Ἤξερε ὅτι δὲν θὰ κλείσῃ μάτι κ' ἐφοβόταν μήπως δὲν προφθάσῃ τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου. Ἐξαπλώθηκε λοιπὸν κατάχαμα, ἐπάνω στὸ χαλί, μπροστὰ στὴ φωτιά, καὶ μὲ τὸ κεφάλι ἀκουμπισμένο στὴν παλάμη καὶ τὸν ἀγκῶνα ἀκουμπισμένο σ' ἕνα προσκέφαλο, καὶ μὲ τὸ βλέμμα πρὸς τὸ παράθυρο, ἐπερίμενε.

Ἀργὰ-ἀργὰ ἐπερνοῦσαν ἡ ὧρες. Καὶ ἡ Λιλὴ ἐσυλλογιζόοτανε. Τί εὔκολα ποῦ μπορεῖ ἕνας ἄνθρωπος νὰ γίνῃ εὐτυχὴς σ' αὐτὸν τὸν κόσμον ! Νὰ, αὐτὴ ἡ ἔρημη, ἡ λησμονημένη ἀπὸ ἕναν ἄντρα ποῦ τὸν ἔνοιωθε σὰν μιὰ περαστικὴ σκιὰ κοντά της, μποροῦσε ἄξαφνα νὰ γίνῃ ἡ εὐτυχεστέρα γυναῖκα τοῦ κόσμου. Μιὰ ἐλαφρὴ κόκκινη λάμψι στὸ πετράδι ποῦ ἐστόλιζε τὸ χέρι της καὶ ὅλη της ἡ ζωὴ θ' ἄλλαζε ἄξαφνα. Ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἀγαποῦσε καὶ ποῦ ἀπόψε ἀκόμα τῆς ἐφάνηκε τόσο ψυχρὸς, θὰ ἐκυλιόταν τρελλὸς ἀπὸ ἔρωτα στὰ πόδια της.

Στὸ μεταξὺ ὅλα τὰ ξύλα τῆς φωτιᾶς ἐτελείωσαν καὶ τὸ μικρὸ σαλονάκι ἄρχισε νὰ παγώνῃ. Ἐζήτησε ξύλα γύρω της, ἀλλὰ δὲν ὑπῆρχαν. Ἕνα ἐλαφρὸ ρῖγος ἐτίναξε τὶς πλάτες της. Ἐκούμπωσε τὸ κιμονὸ ὡς τὸν λαιμό. Ἐπειτα ἐγύρισε πρὸς τὸ παράθυρο κ' ἐτινάχθηκε. Ἕνα ἐλαφρὸ φῶς πρωινὸ ἐπερνοῦσε ἀπὸ τὰ παραθυροφύλλα. Ἔτρεξε μὲ λαχτάρα καὶ ἄνοιξε τὸ τζάμι. Ἔξω ἐ χιόνιζε πάντα ἀλλὰ ἀπάνω ἀπὸ τὸν Ὑμηττὸ, ἀκριβῶς στὴ θέσι ποῦ θἄβγαινε ὁ ἥλιος, ὁ οὐρανὸς ἐρρόδιζε κατακάθαρος.

Καρφωμένη ἐκεῖ στὸ ἀνοικτὸ παράθυρο, μὲ ὅλη τὴν πρωινὴ παγωνιὰ, ἐπερίμενε μὲ ἀγωνία. Ἐπέρασε ἔτσι ἀρκετὴ ὥρα. Ἐπὶ τέλους ὁ ἥλιος ἐφώτισε τὴν στέγη τοῦ ἀντικρυνοῦ ψηλοῦ σπιτιοῦ. Ἡ Λιλὴ ἔσκυψε μὲ ἀγωνία στὸ δαχτυλίδι της καὶ τὸ ἐτοποθέτησε ἀπέναντι στὸν ἥλιο. Σὲ λίγα λεπτὰ τὸ διαμάντι ἄστραψε. Ἡ Λιλὴ ἔσκυψε μὲ λαχτάρα. Ὁ ἥλιος ἐσκόρπιζε λάμψεις στὸ χρυσάφι καὶ στὸ ἀστραφερὸ πετράδι. Ἀλλὰ τὸ διαμάντι ἔμεινε ἄσπρο, ἐντελῶς ἄσπρο. Καμμιὰ κόκκινη ἀχτίνα δὲν ἐφάνηκε. Ἡ Λιλὴ ἔβγαλε τὸ δακτυλίδι ἀπὸ τὸ δάκτυλό της, τὸ ἐκράτησε στὰ χέρια της ποῦ ἔτρεμαν καὶ μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοικτα τὸ ἐκύτταζε ὡς τὰ βάθη του. Τὸ διαμάντι ἔμεινε ἄσπρο. Καὶ ὁ ἥλιος ἐκρύφτηκε πίσω ἀπὸ τὰ σύννεφα.

Χλωμὴ, παγωμένη, ἄψυχη, περισσότερο φάντασμα παρὰ ἄνθρωπος ἀνέβηκε στὴν κάμαρά της κ' ἔπεσε στὸ κρεββάτι. Ἀπὸ τὰ μάτια της δὲν ἔσταξε οὔτε ἕνα δάκρυ.

Ὅταν ξαναπατέβηκε στὸ μικρὸ σαλονάκι ἐπιλησίαζε πιὰ μεσημέρι. Ἡ φωτιὰ ἔκαιγε πάλι ζωηρὰ στὸ τζάκι. Ἡ κα μαριέρα τῆς ἔφερε μέσα σὲ μικρὸ ἀσημένιο δίσκο ἕνα γράμμα.

—Τὸ ἔφερε ἕνας στρατιώτης καὶ εἶπε νὰ σᾶς τὸ δώσω με μόλις ξυπνήσετε.

Ἡ Λιλὴ ἄνοιξε τὸ γράμμα κ' ἐδιάβασε·

«Ἀγαπητή μου,

»Χθὲς τὴν νύχτα τὴν ὥρα ποῦ ἔφευγα μοῦ φάνηκε πῶς στὸ παράθυρο τοῦ δωματίου τοῦ ἀνδρός σου ἤτανε κάποια σκιά. Δὲν ἐπιθυμῶ νὰ γίνω αἰτία νὰ σοῦ συμβῇ δυστύχημα. Ἔπειτα ὅσα μοῦ εἶπες χθὲς τὸ βράδυ ἀρχίζουν νὰ μὲ ἀνησυχοῦν. Ἡ θεὰ Σαρινκὰμ, ἐκείνη ἡ πόλις ποῦ δὲν θυμοῦμαι τ' ὄνομά της....Ὅλα αὐτὰ μοῦ φαίνεται πῶς εἶνε νευραοθένεια....Καὶ ἡ ἰδέα πῶς θὰ σκοτώσω τὸν πατέρα μου ποῦ εἶνε πεθαμένος !....Τέλος πάντων βρίσκω πῶς τὰ πράγματα ἀρχίζουν νὰ γίνωνται ἐπικίνδυνα. Πρέπει νὰ παύσωμε νὰ βλεπώμεθα. Σήμερα ἐζήτησα τὴν μετάθεσί μου σὲ ἄλλο σύνταγμα ἐκτὸς τῶν Ἀθηνῶν. Πιστεύω ἐντὸς τῆς ἑβδομάδος νὰ φύγω. Σὲ ἀποχαιρετῶ λοιπόν. Μὴν τὸ πάρεις κατάκαρδα. Ὅλα κερνοῦν».

Ἡ Λιλὴ δὲν ἐδιάβασε δεύτερη φορὰ τὸ γράμμα. Τὸ ἐτσαλάκωσε μέσα στὰ χέρια της καὶ τὸ ἀφῆκε νὰ πέσῃ στὴ φωτιά.

Ἔξω τὸ χιόνι ἔπεφτε πυκνὸ, λεπτὸ, ἐλαφρὸ, ἀθόρυβο.

Γ. ΤΣΟΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΓΗ

ΤΟ ΓΚΙΟΥΜΠΕΚ

Ἡ ἁμαξοστοιχία τῆς γραμμῆς Σμύρνης-- Κασαμπᾶ σταματᾷ εἰς τὸν σταθμὸν «Ἰνάϊ» ὅπου ἀρχίζει δρόμος κατευθυνόμενος εἰς τὸ χωρίον Γκιουμπέκ.

Εἰς τὸν σταθμὸν, ὅπως καὶ εἰς ὅλους τοὺς ἄλλους τῆς γραμμῆς αὐτῆς, κυματίζει ἡ γαλλικὴ σημαία, διότι ἡ ἑταιρεία εἶνε γαλλική.

Τὸ αὐτοκίνητον διανύει τὸ διάστημα τῶν πέντε χιλιομέτρων, τὸ ὁποῖον χωρίζει τὸν σταθμὸν ἀπὸ τοῦ χωρίου εἰς εἴκοσι περίπου λεπτὰ τῆς ὥρας, διότι ὁ δρόμος εἶνε κατεστραμμένος ἀπὸ τὰ μεταγωγικὰ καὶ τὴν ἔλλειψιν συντηρήσεως.

Τὸ Γκιουμπὲκ εἶνε ἐντελῶς, ἠμπορεῖ νὰ χαρακτηρισθῇ μᾶλλον ὡς κωμόπολις, διότι ἔχει περὶ τὰς τρεῖς χιλιάδας κατοίκων, Τούρκων ἐννοεῖται, ἕνα Ἕλληνα καὶ ἕνα Ἀρμένιον. Ὁ Ἕλλην ὁμιλεῖ ἀρκετὰ καλὰ τὰ ἑλληνικὰ, τοῦτο τὸ λέγω διότι ὑπάρχουν, ἰδίως εἰς τὸ ἐσωτερικὸν, ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ, οἱ ὁποῖοι οὐδὲ λέξιν ἑλληνικὴν γνωρίζουν.

Ἔχει δεκατρία τεμένη καὶ ἓξ μιναρέδες, δρόμους ἢ μᾶλλον σοκάκια στρωμένα μὲ καλντιρίμια, ὅπως ὅλοι οἱ ὑπὸ Τούρκων κατοικούμενοι τόποι. Κρήνας, εἴς τινας τῶν ὁποίων εἶνε ἐντετειχισμέναι πλάκες ἐνιπίγραφοι ἑλληνικαὶ, κατὰ τὴν ἐπίσης τουρκικὴν συνήθειαν καὶ σχολεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων.

Εἰς τοὺς τοίχους τῶν οἰκιῶν εἶνε ἐνδομημένα τεμάχια ὡραιοτάτου λευκοῦ μαρμάρου, φέροντα διαφόρους γλυφάς.

Εἰς τὰ δύο νεκροταφεῖα τμήματα κιόνων, κιονοκράνων ἰωνικῶν, στηλῶν, ὑπερθύρων, διαζωμάτων, τριγλύφων καὶ ἄλλων πολλῶν ἐκ τοῦ αὐτοῦ λευκοῦ μαρμάρου, προξενοῦν μᾶλλον τὴν ἐντύπωσιν ἑλληνικοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου παρὰ τουρκικοῦ τόπου ἀναπαύσεως.

Οἱ κάτοικοι λέγουν ὅτι τὰ μάρμαρα αὐτὰ μετεκομίσθησαν ἀπὸ ἕνα μέρος πλησίον τοῦ χωρίου Σουλεϊμανλῆ περὶ τὰ δέκα χιλιόμετρα ἀπέχοντος νοτιοδυτικῶς τοῦ Γκιουμπέκ. Μία ἐκδρομὴ ἕως ἐκεῖ θὰ μᾶς πληροφορήσῃ καλλίτερον.

Πρὶν ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὸ Γκιουμπὲκ ἂς ἀφιερώσωμεν ὀλίγην προσοχὴν εἰς ἕνα ἄλλο μνημεῖον πολὺ ὀλιγώτερον καλλιτεχνικὸν καὶ πολυτελὲς ἴσως, ἀλλὰ ἐπενθυμίζον μίαν μεγάλην ἑλληνικὴν ἐποχὴν, ἱστορικὴν καὶ ἐξ ἴσου διαφέρουσαν.

Ἓν τέταρτον τῆς ὥρας πρὸς νοτιανατολὰς

σον κολοσσιαίας χαράδρας, εἰς τὸ βάθος τῆς ὁποίας εὑρίσκεται ἡ κοίτη ἑνὸς παραποτάμου τοῦ Μαιάνδρου ὑψοῦται λόφος κολουροκωνικὸς ὕψους ἑκατὸν περίπου μέτρων ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὁποίου ἵσταται μεσαιωνικὸν φρούριον.

Σήμερον ἀπομένουν ἐλάχιστα μόνον ἴχνη τῶν δύο ἐξωτερικῶν περιβόλων. Μολονότι ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς του δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ εἶνε πολὺ παλαιοτέρα τοῦ ἑνδεκάτου αἰῶνος, ἐν τούτοις τὰ περισωθέντα ἴχνη εἶνε ἐξαιρετικῶς ἐλάχισα. Τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, ὅπερ εἶνε λίαν εὔθρυπτον καὶ ἔχει διαβρωθῆ μεγάλως ὑπὸ τῶν βροχῶν.

Σωροὶ κατακρημνισθέντων λίθων καὶ χωμάτων καλύπτουσι τὰς κλιτεῖς τοῦ ὑψώματος. Ἡ θέσις ἦτο ἐξαιρετικῶς καλῆς ἐκλογῆς διότι ἔβλεπε καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ φυσικῆς παμμεγίστου τάφρου μὲ ἀποκρήμνους ὄχθας, τῆς κοίτης τοῦ ποταμοῦ, τῆς ὁποίας ἀποτελεῖ νησίδα. Ἕως ἐδῶ ἔχουν φθάσει μάρμαρα ἐκ τῆς ἀστειρεύτου πηγῆς τοῦ ἀρχαιολογικοῦ χώρου τοῦ Σουλεϊμανλῆ.

Ἱερὰ συγκίνησις καταλαμβάνει τὸν Ἕλληνα ἐπισκέπτην ὅταν ἀναλογίζεται τὴν παλαιὰν δόξαν τῶν φρουρίων τούτων, τὴν ὁποίαν ἀπηθανάτισεν ὁ θρῦλος τοῦ Βασιλείου Διγενοῦς Ἀκρίτου. Σήμερον διακρίνονται μόνον τεμάχιατῶν κολισσιαίων τειχῶν, ἴχνη προμαχόνων καὶ πύργων, καὶ περὶ τὴν βάσιν ἡμικατεστραμμένος ἐπίσης, τετράγωνος πύργος ὅστις ἐπιτηρεῖ ἀκόμη τὴν στενὴν βραχώδη λωρίδα ἡ ὁποία συνδέει τὸν πελώριον ὄγκον μετὰ τῆς μιᾶς ὄχθης τῆς χαράδρας καὶ ἡ ὁποία εἶνε, καὶ θὰ ἦτο βεβαίως, ἡ μόνη ὁδὸς προσπελάσεως πρὸς τὸ ποτὲ ἀπόρθητον φρούριον.

Τὴν ἀπόλυτον ἡσυχίαν τοῦ ἐρημικοῦ χώρου, ἥτις διεδέχθη τὸν θόρυβον τοῦ παλαιοῦ μεγαλείου, διακόπτουν σήμερον μόνον ἡ ἠχηρὰ πτῆσις τῶν προδίκων αἱ ὁποῖαι τρομάζουν ἀπὸ τὰ βήματα τοῦ εὐλαβοῦς ἐπισκέπτου καὶ ἀπὸ τὰ σιμήνη τῶν ἀγρίων περιστερῶν ποὺ ἔρχονται νὰ πίουν τὸ ἥσεμον καὶ διαυγὲς ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ.

Ἀπὸ τὸ φρούριον ὅταν παρατηρήσῃ κανεὶς πρὸς τὴν δε[illegible] ὄχθην τοῦ [illegible], βλέπει ἐπὶ ἀποκρήμνου βραχώδους ἐξάρσεως καὶ εἰς τὸ μέσον περίπου τοῦ ὕψους της, κάτι τι τὸ ὁποῖον κατ' ἀρχὰς φαίνεται ὡς φωλεὰ κοράκων, ἀλλὰ μετὰ προσοχῆς ἐξεταζόμενον παρουσιάζει σχῆμα κανονικὸν παραθύρου δρθογωνίου στενοῦ.

Πλησίον αὐτοῦ ὑπάρ[illegible] [illegible]σιὰ τμήματα ἐντὸς τοῦ βράγου, συμπεραίν[illegible] [illegible]το ἐγκησιμοποιεῖτο ὡς σκοπιὰ διὰ [illegible] εἰσόδου τοῦ φρουρίου.

Ἦλθον διὰ μέσου τῶν δύο ἐθνικῆς ὑπερηφανείας οἰκὰς καὶ ἰονικὰς γλυ[illegible]ωμάτων καὶ ἀετωμάτος γλυφὰς καὶ τιμή[illegible] ἔδαφος. Εἰς τὸν [illegible] παύσεως τῶν ἀμε[illegible] τῆς ἐν ἐκχώσει [illegible]ομαρίνων πλα[illegible] [illegible]τὰ λύπης ὅτι [illegible]ευ κεφαλῆς καὶ ἄκρων, ἐντετιχισμένου καὶ τοῦ ὁποίου μόνον ἡ ῥάχις φαίνεται, καὶ αὐτὴ εἶνε κεκαλυμμένη ἀπὸ κτυπήματα βαρβάρου καταστροφέως ὑπερασπισαντος εὐσυνειδήτως τὴν τουρκικὴν παράδοσιν καθ' ἣν μόνος ὁ Θεὸς δύναται νὰ κατασκευάσῃ τὸν ἄνθρωπον, πᾶσα δὲ προσπάθεια πρὸς ἀπομίμησιν αὐτοῦ ἀποτελεῖ ἱεροσυλίαν.

Πλὴν τῶν ἕξ μιναρέδων, οἱ ὁποῖοι ἀποτελοῦν γραφικὸν στολισμὸν τῆς κωμοπόλεως, τὸ Γκιουμπὲκ ἔχει πολλὰς κρήνας, δύο τῶν ὁποίων ἔχουν διὰ τὸν Ἕλληνα ἐπισκέπτην ἐξαιρετικὴν σημασίαν διακηρύττουσαι εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν οὐρανὸν τὴν ἑλληνικότητα τῆς χώρας καὶ ὑπενθυμίζουσα ταύτην κάθε στιγμὴν εἰς τοὺς ἐρχομένους νὰ ὑδρευθῶσι ἀκουσίους θεματοφύλακας αὐτῆς.

Τὰ μικρὰ φεσοφόρα τουρκόπουλα παζεύονται καὶ μὲ παρατηροῦν περιέργως ἀντιγράφοντα τὰς ἑλληνικὰς ἐπιγραφάς.

Ὅλαι αἱ κρῆναι εἶνε κτισμέναι ἀπὸ μαρμάρινα τεμάχια, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐπιτυμβίων στηλῶν συμπληρουμένων ὑπὸ ἐγχωρίων πορωδῶν λίθων, ὧν πολλοὶ φέρουν ἴχνη τῆς πρώτης χρησιμοποιήσεώς των.

Μία κρήνη εὑρισκομένη πεντακόσια μέτρα πρὸς βορρᾶν τῆς κωμοπόλτως, πλησίον τῆς κοίτης χειμάρρου φέρει, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς παραστάδος ἀποτελουμένης ἐκ στήλης ἐπιτυμβίου ὕψους ἑνὸς μέτρου καὶ πλάτους ἡμίσεως, ἐπὶ πάχους δεκαπέντε περίπου ἑκατοστῶν, ἐπιγραφὴν μὲ ἀρχαῖα κανονικὰ γράμματα, τὴν ἑξῆς·

ΓΑΙΟΝ ΜΟΥΜΜΙΟΝ ΜΑΡΚΟΥ ΥΙΟΝ ΙΚΟΛΛΕΙΝΑ ΜΑΚΡΟΝ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΝ ΓΑΙΟΣ ΜΟΥΜΜΙΟΣ ΚΑΝΩΝ ΚΑΙ ΜΟΥΜΜΙΑ ΑΠΑΤΗΤΟΝ ΠΑΤΡΩΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΙΔΙΩΝ.

Ἑτέρα εἰς τὸ κέντρον τῆς κωμοπόλεως, φέρει δύο ἐπιγραφὰς ἐπὶ τμήματος διαζώματος φέροντος ἄνωθεν γλυφὰς ὁριζοντίους καὶ ἐντετειχισμένου ὁριζοντίως κάτωθεν τοῦ ἀετώματος τῆς κρήνης. Αἱ ἐπιγραφαὶ εἶνε ἀτελεῖς. Τὰ γράμματα κανονικὰ πλὴν τοῦ Ω. Εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς·

....ΕΑΣΕΒΕΙ ΚΑΙΟΥ ΗΡΩΙ ΚΑΙΣΑΡΙ ΥΙΩ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΤΟΥ ΚΑΙ ΦΑΥΣΤΕΙΝΗΣ Ι....

Κάτωθεν δὲ ἡ ἑξῆς·

....ΟΛΩ ΕΚ ΘΕΜΕΛΙΩΝ ΣΥΝ ΠΑΝΤΙ ΤΩ ΚΟΣΜΩ ΙΦΑΛΟΥ ΙΑΜΑΤΝΑ ΑΜ.... ΙΕΡΕΙΑ ΑΠΕΘΗΚΕ....

Αὗται εἶνε κεχαραγμέναι ἑκάστη ἐπὶ μιᾶς συνεχοῦς γραμμῆς. Τὸ μετὰ τὸ Μ διὰ στιγμῶν σημειούμενον γράμμα εἶνε ἐφθαρμένον καὶ οὐδόλως διακρίνεται.

Πλὴν τῶν κλασικῶν λειψάνων ὑπάρχουν τῇδε κακεῖσε, εἴτε ἐντετειχισμένοι εἴτε μή, μικροί τινες, μαρμάρινοι ἐπίσης, διπλοῖ κίονες μονόλιθοι ὅμοιοι πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους φέρουν οἱ βυζαντινοὶ ναοὶ μεταξὺ τῶν μικρῶν παραθύρων πρὸς ὑποστήριξιν τῶν θολίσκων των, τοῦθ' ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι κάπου ἐνταῦθα ὑπῆρχε καὶ βυζαντινὸς ναός. Δὲν ἀποκλείεται ἡ ὑπόθεσις ὅτι ὁ ἀρχαῖος ναὸς μετεβλήθη σὺν τῷ χρόνῳ εἰς βυζαντινὴν ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ἢ ὅτι ἀνηγέρθη τοιοῦτος βραδύτερον ἀναλώμασι τοῦ παλαιοῦ. Καὶ ἄλλα κοσμήματα βυζαντινὰ ἐνισχύουσι τὴν ὑπόθεσιν ταύτην.

ΧΙΟΣ

ΣΤΟ ΦΕΓΓΑΡΙ

Στὴν ἀγαπημένη μου γυναῖκα

Φῶς τῶν ψυχῶν, ὡραῖο φεγγάρι
τῆς Νύχτας μάτι φωτεινό,
Σὲ προσκυνῶ....

Τῶν ἄστρων τὸ χρυσὸ τὸ σμάρι
γύρω Σου πέτεται δειλό,
σὰν κυκλαμιὲς γύρω σὲ σχοῖνο
σὰν περιστέρια στὸ γιαλό....
Χαῖρε Σελήνη! Τῶν ἀκτίνων
τὸ φῶς Σου ποῦ γλυκοσταλάζει,
ὅλην τὴν Πλάσιν ἁγιάζει
δένδρα καὶ βράχους καὶ πηγὲς
καὶ κάθε λούλουδο γερμένο
ἀπὸ τοῦ Ἥλιου τὴς πληγὲς
παίρνει πνοὴ ζωντανεμένο....
Σὲ προσκυνῶ μεγάλο ἀστέρι,
—ἄσπρη βαρκοῦλα τοὐρανοῦ
ποῦ ταξειδεύεις κάθε νοῦ
σὲ παραδείσους ποῦ δὲν ξέρει.

Ἔκστασις παίρνει τὴν ψυχή μου
ὅταν ὡραῖο καὶ ντροπαλὸ
πάρῃς τὸ δρόμο τῆς ἐρήμου
τῆς γαλανῆς δειλὸ δειλό.
Μοιάζεις πρωτόπαθο κοράσι
ποῦ τρέμει καὶ λαγοπατᾶ
τὸ νειὸ ποῦ τῶχει ξελογιάσει
σὰν πάῃ καὶ συναπαντᾶ.

Μάγος τὸ φῶς Σου, θεῖος τεχνίτης
πλάθει τὰ πάντα μαγικὰ
καὶ τῆς νυχτὸς ὁ παροδίτης
βλέπει μὲ μάτια ἐκστατικά,
πέρα τὸ κῦμα τἀσημένιο
ποῦ σβύνεται σιγαλινὰ
πέπλο νὰ μοιάζῃ μεταξένιο
ποῦ αὔρα τερπνότατη κινᾶ.
Γύρω τὰ δένδρα νὰ φαντάζουν
σὰν Παγανὰ σὰν Ξωτικὲς
ποῦ κάθονται καὶ σοῦ κυτάζουν,
τὴν ὄψι σου ρεμβαστικές.
Πούλιας τἀράχνινο πλεμμάτι
τὸ νοτισμένο μὲ δροσιὰ
καὶ τὸ καλύβι τοῦ χωριάτη
σὰν φωχικὴ μικρὴ Ἐκκλησιά.

Γύρω σου πάντα πνέει Γαλήνη
καὶ βασιλεύει θεία Σιγὴ
παρηγοριᾶς ἀγνὴ πηγὴ
σὲ κάθε φλογισμένη δόνη.
Στῶν ἐρωτόπαθων τὸν πόνο
στὴν παιδωμὴ τὴ γκαρδιακὴ
τὸ φῶς τἄλλο καὶ μόνο
πέφτει παρήγορο, γλυκύ,
σὰν ἄρπισμα ξεψυχισμένο
κι' ὡς τὸ γλυκύτατο ἀχὸ
τοῦ ρυακιοῦ ποῦ χλοϊσμένο
τραβάει καὶ πάει μοναχό.
Κι' ὁ ναύτης ὁ Θαλασσομάχος
στοῦ καραβιοῦ τὴν κουπαστὴ
τὰ βράδυα σέρνεται μονάχος
νὰ πέσῃ νὰ ξεκουραστῇ
κι' ὁραματίζεται στὸ φῶς Σου
τὸ φτωχικό του σπιτικό
ὡς ποῦ τὰ μάτια του κλειδώσουν
σ' ὄνειρο ἀγάπης θεϊκό.
Πόσες φορὲς στὴν κάμαρά μου
φῶς ἅγιο—πῶς νὰ Σὲ πῶ;---
ἐθρόϊσες στὴ συμφορά μου
κάποιον ἀπόκοσμο σκοπό.
Κ' ἐλούφαξε γαληνεμένο
τὸ μαῦρο κῦμα λογισμοῦ,
ποῦ ἐβροντοκτύπα μανιωμένο
καὶ μοῦ ἐξωφρένιαζε τὸ νοῦ ..
Χαῖρε τρὶς χαῖρε, ὦ θεία Κίρκη
ποῦ γαληνεύεις ἀπαλὰ
καὶ τὴν ἀνίερη τὴ φρίκη
τοῦ νοῦ ποῦ χτίζει καὶ χαλᾶ....

Καθὼς τἀνάβλεμμα τἀρρώστου
πἀρχίζει νὰ ψυχομαχῇ
τῶν περασμένων καὶ τοῦ ἀγνώστου
σπέρνεις τὸν τρόμο στὴν ψυχή.
Καὶ δάκρυα πικροσταλάζουν
---μιὰ θλίψη νοιώθοντας γλυκειὰ--
τὰ μάτια μου ὅταν σοῦ κυτάζουν
τὴν ὄψι σου τὴ μυστικιά....
Κάποιες παλιές μου γνωριμίες
κάποιες μου θύμησες ξυπνᾶς
ποῦ τώρα πλέον ---ὦ δυστυχία--
σὰν ἀνατέλλεις δὲν φωτᾶς.

Πρὸς Σὲ τὰ χέρια μου τὰ ὑψώνω
γλυκύτατον αἰθέριο φῶς
καὶ λέω Σου δέησι μὲ πόνο
καὶ συντριβὴ γονατιστός.
Λίνε μου, χύνε μου γαλήνη....
Πλάθε μου ξέστοχο τὸ νοῦ....
Καὶ στὴν ψυχή μου μέσα οἱ κρῖνοι
κάμε νἀνθίσουν τοὐρανοῦ.
Καὶ στῆς Ζωῆς τὴν τρικυμία
Δόσε μου πάντα νὰ γροικῶ
μὲ ψυχικὴ βαθειὰ ἠρεμία
κάθε βλαστήμια τῶν κακῶν....
Ὅμοια καὶ Σὺ ὅταν ξετρέχῃς
μέσ' ἀπὸ νέφη ζοφερὰ
καὶ στοὺς ἀνθοὺς διαμάντια βρέχεις
βλέπεις ρεμβὴ καὶ σιωπηλὰ
κι' ὅλη γεμάτη καλωσύνη
νὰ Σὲ γανγίζουν τὰ σκυλιὰ
στῆς Νύχτας τὴ βαθειὰ Εἰρήνη.

Παλάτια (Μηλεῶν Πηλίου)

Θ. Κ. ΣΤΕΡΑΝΤΣΑΣ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΜΗΤΣΑΚΗ

(Συνέχεια καὶ τέλος)

Ἀλλ'ἄν ὁ Μητσάκης δὲν εἶνε διηγηματογράφος, τί εἶνε; Ἔχομεν ἐμπρός μας δύο τόμους μὲ ἔργα του καὶ περιμένομεν ἄλλους δύο. Κάτι θὰ εἶνε ἐπιτέλους!

Ὑποθέτω, ὅτι δὲν θὰ ἔσφαλλε πολὺ ὁ κριτικὸς, ὁ ὁποῖος θὰ τὸν κατέτασσεν εἰς τοὺς χρονογράφους. Ἀλλ' οὔτε καὶ θὰ τὸν ὑπεβίβαζε, παρὰ μόνον ἴσως διὰ τοὺς ἀχαλινώτους θαυμαστάς του. Ἁπλούστατος εἶνε ὁ συλλογισμός· Τὰ διηγηματοφανῆ λογοτεχνήματα τοῦ Μητσάκη, κρινόμενα ὡς διηγήματα, ἐκπίπτουν. Ἐνῷ τὰ ἴδια θεωρούμενα ὡς χρονογραφήματα, στέκονται εἰς τὴν πρώτην σχεδὸν γραμμὴν τοῦ λογοτεχνικοῦ αὐτοῦ εἴδους· πάντοτε δὲ τιμᾶται κανεὶς περισσότερον ὅταν εἶνε πρῶτος εἰς ἓν εἶδος, ἔστω καὶ κατώτερον, παρὰ τελευταῖος καὶ εἰς τὸ ἀνώτατον!

Μὴ λησμονῶμεν ἄλλως τε ὅτι ζῶμεν εἰς τὴν χώραν ὅπου θάλλει ἡ Ἐλαία καὶ τὸ Χρονογράφημα. Οἱ ἴδιοι οἱ χρονογράφοι ὅταν, ὡς ὑποχρεωτικῶς πανδαήμονες, κάμνουν καὶ τὸν κριτικὸν ἰσχυρίζονται ὅτι καμμία ἄλλη εἰς τὸν κόσμον δὲν ἔχει σήμερον νὰ ἐπιδείξῃ τόσους πολλοὺς καὶ μεγάλους ὅσους ἡ μικρὰ Ἑλλάς. Ὁ δὲ κ. Φῶτος Πολίτης, ὁ ἀρνητὴς τῶν πάντων καὶ πατῶν, ἀπέδειξεν ἄλλοτε τετραγωνικώτατα, ὅτι διὰ λόγους κλιματολογικούς, φυλετικούς, φυσιολογικούς, ψυχολογικοὺς κοινωνικοὺς καὶ οἰκονομικοὺς, μόνον τὸ χρονογράφημα ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐδῶ πέρα, καὶ συνεπῶς μόνον αὐτὸ εὐδοκίμησε.

Ὑπάρχει τφόντι ἕνα πλῆθος ὑπερόχων λογοτεχνῶν,—εἰς τὴν μακαρίαν Ἑλλάδα πάντοτε,—συγγραφέων, ποιητῶν, διηγηματογράφων, θραματικῶν, φιλοσόφων τεχνοκριτῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν» ἐν γένει, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔκαμαν τίποτε ἄλλο εἰς τὴν ζωήν των, εἰμὴ ὡραία, πολύμορφα, πολύτροπα καὶ οὐτωσειπεῖν μαγικὰ χρονογραφήματα. Ἠκούσατε σεῖς ποτέ σας «ποίημα-χρονογράφημα»; Καὶ ὅμως, εἰς τὴν λογοτεχνίαν μας, εἶνε ἀπὸ τὰ συνηθέστερα φαινόμενα. Πολὺ συνηθέστερον τὸ «διήγημα-χρονογράφημα». Ὁ μακαρίτης Στέφανος Γρανίτσας, τύπος καὶ ὑπογραμμὸς τοῦ εἴδους τούτου τῶν μεγάλων ἀνδρῶν, θεοποιούμενος μετὰ θάνατον ὅσον σχεδὸν καὶ ὁ Μητσάκης, εἶπε κάποτε τὸ κλασσικὸν ἐκεῖνο, τὸ χαρακτηριστικώτατον· «Πιάνω νὰ γράψω διήγημα καὶ μοῦ βγαίνει χρονογράφημα!»

Μεταξὺ τῶν πολυσχιδῶν τούτων χρονογράφων πρέπει νὰ καταταχθῇ καὶ ὁ Μητσάκης, ἐκτιμώμενος καὶ τιμώμενος κατ' ἀξίαν. Θὰ ἠμποροῦσε μάλιστα ὁ κριτικὸς νὰ προσθέσῃ, ὅτι ὁ Μητσάκης ὑπῆρξεν ἀπὸ τοὺς πρώτους ποὺ ἀνεβίβασαν τὸ χρονογράφημα **εἰς ὕψος λογοτεχνικῆς** περιωπῆς. Εἶχεν ὕφος ἰδικόν του, ἦτο δυνατὸς καὶ πρωτότυπος, ἔβλεπε τὸν κόσμον καὶ τὴν ζωήν, ἂν καὶ μόνο, μὲ ἰδιαιτέραν ὀξυδέρκειαν, κατεῖχε τὸ δῶρον μιᾶς ἰδιορρύθμου ὅλως παρατηρητικότητος, συνεπέραινε μὲ ἀπρόοπτον χιοῦμορ, ἐλογοπαίκτει διαρκῶς καὶ πάντοτε ἦτο ἡ φιλοσοφικὴ του διάθεσις, ἡ ὁποία τὸν ἔσπρωχνεν εἰς μίαν καυστικὴν πολλάκις σάτυραν προσώπων καὶ πραγμάτων, καὶ ὁ ποιητικός του οἶστρος, ὁ ὁποῖος καθίστα πολλάς του σελίδας ἀληθινὰ ποιήματα χωρὶς στίχους, ὅταν δὲν ἦσαν ρεαλιστικὰ κομμάτια ἀναδίδοντα τὴν ποίησιν τῶν πραγμάτων. Τόσα προτερήματα δι' ἕνα χρονογράφον εἶνε βεβαίως πολλά. Δὲν ἀρκοῦν ὅμως δι'ἕνα διηγηματογράφον. Καὶ εἴπαμεν εἰς τὸ πρῶτον μέρος τῆς μικρᾶς αὐτῆς μελέτης ποῖα σπουδαῖα προτερήματα,—συμφωνοῦν τος καὶ ὑπαγορεύοντος μάλιστα τοῦ κ. Παπορίτη,—λείπουν ἀπὸ τὰ quasi διηγήματα τοῦ Μητσάκη. Ι'.

❁

Γεννᾶται τώρα κι' ἕν ἄλλο ζήτημα. Ὡς γνωστὸν, ὁ Μιχαὴλ Μητσάκης, παραφρονήσας νεώτατος, ἔπαυσε νὰ γράφῃ ἄλλο ἀπὸ τρελλοὺς γαλλικοὺς στίχους. Ὁ κ. Παπορίτης ὑπολογίζει ὅτι τὸ δυστύχημα ἐπῆλθεν ὅταν ὁ Μητσάκης ἦτο 28 μόνον ἐτῶν. Κάμνει λάθος, διότι ὁ Μητσάκης δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐγεννήθη τὸ 1868, ὅπως φέρεται εἰς κάποια ἀμφίβολα δοκουμέντα (εἰς τὸ «Ἡμερολόγιον Σκόκους π.χ. ποῦ 1910, ὅπου ὑπάρχουν βιογραφικαὶ σημειώσεις περὶ ὅλων σχεδὸν τῶν λογίων). Διότι ἐγώ, γεννηθεὶς τὸ 1867, τὸν ἐνθυμοῦμαι ἀπὸ τὸ 1884, ὅταν τὸν ἐγνώρισα, πρεσβύτερόν μου κατὰ πολλὰ ἔτη. Ἀλλ'ἀδιάφορον. Ἂν δὲν ἔπαυσε νὰ γράφῃ 28 ἐτῶν, θὰ ἔπαυσε 32 ἢ 33. Πάλιν νέος. Καὶ ὁ κ. Παπορίτης δικαίως διερωτᾶται· Τί θὰ ἐγίνετο ὁ συγγραφεὺς αὐτὸς ἂν ἐξηκολούθει κανονικὴ ἡ ἐξέλιξις του ὡς τὰ 40 καὶ τὰ 50; Δὲν θὰ ἐτελειοποίει ἀρά γε τὸ διήγημά του; Δὲν θὰ πέκτα διὰ τῆς πείρας, τῆς ὡριμότητος καὶ τὰ προτερήματα ποὺ τοῦ ἔλειπαν; Καὶ δὲν θὰ ἦτο σήμερον ἕνας μεγάλος Ἕλλην διηγηματογράφος, καὶ ἴσως ὁ μεγαλείτερος ὅλων;

Ἀδιστάκτως ἀπαντῶ ὄχι. Καὶ ὁ λόγος, κατ'ἐμέ, εἶνε ὅτι ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς ἄνθρωπος δὲν ἐτρελλάθη αἰφνιδίως ἀλλ'ἦτο ἤδη τρελλὸς ἀφότου ἤρχισε νὰ γράφῃ. Ὑποθέτω δὲ ὅτι περὶ τούτου εἰμπορεῖ κανεὶς νὰ πεισθῇ εὐκολώτατα ἀρκεῖ νὰ μὴν εἶνε τρελλὸς ὁ ἴδιος καὶ νὰ ἐξετάσῃ ἐν ἀντιπαραβολῇ τὰ πρῶτα διηγήματα τοῦ Μητσάκη (τὸν »Δράκον» π.χ. ἢ τὸν »Ἀθηναῖον Χρυσοθήραν») μ' ἕνα οἱονδήποτε ἀπὸ τὰ τελευταῖά του. Ὄχι μόνον δὲν θὰ εὕρῃ οὔτε ἴχνος ἐξελίξεως, ἀλλὰ θανακαλύψῃ καὶ ὅλα τὰ ἴχνη, τὰ σπέρματα τῆς παραφροσύνης, ἡ ὁποία ἐξεδηλώθη καταφανῶς ὀλίγον βραδύτερον εἰς τοὺς ἀληθεῖς ἐκείνους «ἀντιλάλους φρενοκομείου», μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Μητσάκης ἔκλεισε τὸ γοργὸν στάδιόν του.

Καὶ ἄλλοι διανοητικοὶ ἄνθρωποι,—ἐπιστήμονες, φιλόσοφοι, λογοτέχναι,—ἀπέθαναν τρελλοί. Ἀλλὰ κανὲν ἴχνος τρέλλας δὲν διακρίνεται εἰς τὰ ἔργα τῆς ὑγιοῦς των περιόδου. Διότι αὐτοὶ προσεβλήθησαν αἰφνιδίως. Παραδείγματος χάριν ὁ Γκὺ ντὲ Μωπασσὰν,—ἕνας ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους βέβαια διηγηματογράφους τοῦ κόσμου· μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἡ νόσος τὸν ἠνάγκασε νὰ διακόψῃ τὴν παραγωγήν του, ἦτον ὁ ὑγιέστερος, ὁ φρονιμώτερος τῶν ἀνθρώπων καὶ παρήγεν ἀλλεπάλληλα τ'ἀριστουργήματα. διότι ἦτο συγχρόνως—ἄλλο ξρᾶγμα—καὶ μεγάλο λοφυής. Μόνο ὀλίγον καιρὸν πρὸ τῆς καταστροφῆς ἤρχισε νὰ λησμονῇ τὰς λέξεις ποὺ ἐχρειάζετο γράφων καὶ αὐτὸ τὸν ἔφερεν εἰς τόσην στενοχωρίαν, ὥστε ἐγκατέλειπε τὸ γραφεῖόν του κιέπαιρνε τοὺς δρόμους ἀπηλπισμένος. Ποτὲ ὅμως δὲν ἔγραψεν ἕνα διήγημα τρελλοῦ.

Εἰμποροῦμεν ἀκόμη νὰ φέρωμεν τὸ παράδειγμα τοῦ Λύγούστου Κόντ, τοῦ μεγάλου ἱδρυτοῦ τῆς Θετικῆς Φιλοσοφίας. Μίαν φοράν, αἰφνιδίως, ἐτρελλάθη. Διέκοψε τότε τὴν ἐργασίαν του, τὴν ὁποίαν ἐπανέλαβεν ἀφοῦ ἔγεινε πάλιν καλά. Ἀλλ' οὔτε εἰς τῆς πρώτης περιόδου τὰ ἔργα, οὔτε εἰς τῆς δευτέρας ἀνακαλύπτει κανεὶς ἴχνη παραφροσύνης· παντοῦ καὶ πάντοτε τὸ ἴδιον αὐστηρὸν, λιτὸν, λογικὸν, φρονιμώτατον ὕφος τοῦ φιλοσόφου. Ἐπίσης ὁ ἰδικός μας Γεώργιος Βιζυηνὸς, ἕνας ἀληθινὰ ἔξοχος Ἕλλην ποιητὴς καὶ διηγηματογράφος, ποῦ μόνον βέβηλοι τολμοῦν νὰ τὸν συγκρίνουν πρὸς τὸν Μητσάκην ἢ πρὸς μερικοὺς νεωτέρους διηγηματάστρους, οἱ ὁποῖοι τὸν ἔκαμαν τάχα νὰ....λησμονηθῇ! Ὁ Βιζυηνὸς ἠσθένησεν ἀφοῦ ἐτελείωσε σχεδὸν τὴν ἐξέλιξίν του καὶ ὡς διηγηματογράφος καὶ ὡς ποιητής. Τόσον δὲ φρόνιμος ἦτο πρωτήτερα ὁ ἄνθρωπος, ὥστε καὶ ἀφοῦ ἐτρελλάθη ἀκόμη, εἶχεν εἰς τὸ φρενοκομεῖον φωτεινὰ διαλείμματα, κατὰ τὰ ὁποῖα ἔγραφε στίχους ὡς αὐτούς·

Κι' ἀπὸ τότε ποὺ θρηνῶ
Τὸ ξανθὸ, τὸ γαλανὸ,
Τὸ δροσάτο φῶς μου,
Μετεβλήθη ἐντός μου
Κι' ὁ ρυθμὸς τοῦ κόσμου!

Νιοὶ καὶ νιὲς ὁποῦ περνοῦν
Καὶ γλυκὰ μὲ χαιρετοῦν,—
Ἡ χαρά των θενὰ λείψῃ
Ὅταν δοῦνε νὰ προκύψῃ
Ἡ δική μου θλίψη!

Συγκρίνατε αὐτοὺς τοὺς στίχους τοῦ τρελλοῦ Βιζυηνοῦ μὲ τὰ γαλλικὰ καὶ τὰ ἱερογλυφικὰ ποὺ ἐγράφασσε κατὰ τὴν παραφροσύνην του ὁ Μητσάκης, καὶ θὰ ἐννοήσητε τί θέλω νὰ πῶ...

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΥΠΤΙΚΗ

ΕΡΓΟΝ Κ. ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗ

Ἀλλὰ θὰ τὸ ἐννοήσετε ἀκόμη καλύτερα ἂν, ὑπ'αὐτὸ τὸ φῶς, ἀναγνώσετε τώρα μίαν οἱανδήποτε περιγραφὴν, ἀπὸ οἱονδήποτε διήγημα τοῦ ὑγιοῦς Μητσάκη. Δὲν θὰ ἰδῆτε παρὰ μίαν πληθώραν λεπτομερειῶν ἐπιμόνων καὶ διαδεχομένων ἀλλήλας κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε νὰ σκοτίζουν ἀντὶ νὰ φωτίζουν τὸ περιγραφόμενον πρόσωπον ἢ πρᾶγμα. Ἕνα χάος, μίαν σύγχυσιν καὶ τίποτε ἄλλο. Ὁ Μητσάκης δὲν ἤξευρε νὰ περιγράφῃ· καὶ τώρα βλέπομεν τὸ διατί· ἦτο τρελλός! ἡ Ἐρινὺς εἶχεν ἤδη ἀρχίσει νὰ τοῦ σφίγγῃ τοὺς κροτάφους· καὶ μὲ τὸ σφίξιμον αὐτὸ παρήγετο εἰς τὸ κεφάλι του μία φοβερὰ δίνη ἐντυπώσεων ἀτά-

κτων, τὰς ὁποίας ἐννοοῦσε νὰ ρίψῃ ὅλας εἰς τὸ χαρτί, ἀδιαφορῶν διὰ τὴν ἔκτασιν τῶν περιγραφῶν του καὶ ἀνίκανος ὁλωσδιόλου νὰ ὑπολογίσῃ τὴν ἐντύπωσιν τοῦ ἀναγνώστου.

❁

Ἀλλὰ δὲν εἶνε μόνον αἱ ἐκτενεῖς αὐταὶ περιγραφαί, αἱ ὁποῖαι μᾶς δείχνουν τὴν ἐν σπέρματι παραφροσύνην τοῦ συγγραφέως. Εἶνε κι' αἱ συντομώτεραι. Εἶνε ἀκόμη κάθε περίοδος διηγήματος τοῦ Μητσάκη, ὅπου ἡ ἀ π ε ρ α ν τ ο λ ο γ ί α διακρίνεται ἀκόμη καὶ εἰς τὴν συντομίαν. Προσέξατε π.χ. εἰς αὐτὰς τὰς γραμμὰς ἀπὸ τὸν «Ἀθηναῖον Χρυσοθήραν»· «Οὕτως ἠναγκάσθην ἐκὼν ἄκων νὰ καθήσω, ἐπικουρικὸν δὲ ποτήριον, πλῆρες ἐπίσης ρετσινάτου, ἐναπετέθη αὐτομάτως ὡς εἰπεῖν, χωρὶς νὰ διατάξῃ τίς, ἐπὶ τοῦ ἐν τῷ μέσῳ σκαμνίου, τοῦ ὑποβαστάζοντος τἄλλα δύο, ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα πρὸς ἀποτέλεσιν τριάδος, ἀφοῦ τρεῖς ἦσαν πλέον οἱ συμπαρακαθήμενοι».

Ἡ σύντομος αὐτὴ περίοδος, ἀλλὰ δεκάκις τοὐλάχιστον ἐκτενεστέρα ἀφ'ὅσον θὰ ἐγράφετο ἀπὸ οἱονδήποτε ἄλλον συγγραφέα, εἰμπορεῖ τῳόντι νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑπόδειγμα παθολογικῆς ἀπεραντολογίας. Εἶνε ἡ γεννήτρια τῶν ἀπελπιστικῶν περιόδων τοῦ «Ἑνὸς τοίχου»—ὁ ὁποῖος μάλιστα κακῶς διηρέθη εἰς παραγράφους, διότι ὁ Μητσάκης τὸν ἤθελε μονοκόμματον, διὰ νὰ δίδῃ, ἔλεγε, καὶ ὀ π τ ι κ ῶ ς τὴν ἐντύπωσιν ἑνὸς τοίχου!—καὶ τὸ πρωτόλειον οὕτωσειπεῖν τοῦ φρενοκομειακοῦ ἀντιλάλου, τὸν ὁποῖον ἀνεφέραμεν ἀνωτέρω.

Τρελλὸς χρονογράφος εἰμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ. Ἡ χρονογραφία περιλαμβάνει τόσα πολλά, ὥστε εἰμπορεῖ νὰ χωρέσῃ καὶ τὴν τρέλλαν, ὅταν μάλιστα εἶνε ὡραία καὶ διόρθρωμος. Ἀκόμη καὶ λυρικὸς ποιητὴς εἰμπορεῖ νὰ εἶνε τρελλὸς καὶ....νὰ μὴ φαίνεται. Ἀλλὰ διηγηματογράφος, μυθιστοριογράφος, δραματικὸς συγγραφεύς, φιλόσοφος, ἐπιστήμων ποτέ! Εἰμπορῶ νὰ σᾶς παραδεχθῶ τὸν Μητσάκην ὅ,τι θέλετε· καὶ ἀστρονόμον ἀκόμη. Μόνον διηγηματογράφον δὲν θὰ σᾶς κάμω τὴν χάριν. Ἀπλούστατα διότι δ ὲ ν ε ἶ ν ε. Καὶ εἰμπορεῖ νὰ λέγῃ ὁ κ. Παρορίτης. Τὸ εἶδος αὐτὸ ἀπαιτεῖ σὴν μεγαλυτέραν ἰσορροπίαν, τὴν τελειοτέραν ψυχικὴν καὶ διανοητικὴν ὑγείαν. Διότι ὁ διηγηματογράφος δὲν βλέπει μέσα του. Βλέπει ἔξω. Καὶ διὰ νὰ βλέπῃ καλά, καὶ διὰ νὰ ποτυπώνῃ προπάντων ὅσα βλέπει, πρέπει νὰ εἶνε τελείως ἀπηλλαγμένος ἀπὸ κάθε ψυχικὸν δαλπωνισμὸν καὶ ἀπὸ κάθε παραλήρημα.

Δὲν ἐκπλήσσομαι τῶρα διὰ τοὺς θαυμασμοὺς μερικῶν νέων πρὸς τὸν διηγηματογράφον Μητσάκην. Εἶνε ἡ τρέλλα τῆς ἐποχῆς, ἡ ὁποία ἀνέχεται τὴν τρέλλαν καὶ εἰς τὴν λογοτεχνίαν. Βεβαίως, ἂν αὐτὸ θὰ ἐξακολουθήσῃ ἀκόμη ἐπὶ πολὺ καὶ, ὅπως προλέγουν μερικοί, ἡ ἀνθρωπότης θὰ ἐκλείψῃ παραφρονοῦσα, τότε καὶ ὁ Μητσάκης, παρερχομένου τοῦ χρόνου, θὰ ἐ ν ν ο ε ῖ τ α ι καὶ θὰ θαυμάζεται ὁλονὲν περισσότερον. Καθόλου ἀπίθανον μάλιστα ἡ ἐρχομένη γενεὰ νὰ τῷ ἐγείρῃ καὶ ἀνδριάντα. Ἀλλ'ἂν ἡ παρεκτροπὴ εἶνε παροδικὴ καὶ οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν φρόνησιν καὶ σὴν ὑγείαν, ὁ Μητσάκης δὲν θὰ κρίνεται παρὰ ὅπως τὸν κρίνουν οἱ φρόνιμοι τῆς ἐποχῆς μας.

Πρέπει ἐν τούτοις νὰ προσθέσω, ὅτι μερικοὶ ἀπὸ τοὺς θαυμαστὰς τοῦ συγγραφέως τῶν «Ἀθηναϊκῶν Σελίδων» δὲν εἶνε εἰλικρινεῖς, ὅπως εἶνε παραδείγματος χάριν ὁ κ. Ρῶμος Φιλύρας, ὁ ὁποῖος μὲ ὅλην του τὴν πεπείθησιν γράφει· «Ὁ Μητσάκης εἶνε, κατὰ τὴν γνώμην μου, ὁ δεύτερος μετὰ τὸν Παπαδιαμάν τὴν γνήσιος Νεοέλλην πεζογράφος.» (Πάλιν καλὰ ποὺ δὲν τὸν κάμνει πρῶτον!) Ἀλλὰ προσποιοῦνται ἁπλῶς ἕνα θαυμασμόν, τὸν ὁποῖον διόλου δὲν αἰσθάνονται, ὡς φρόνιμοι κατὰ βάθος ἄνθρωποι καὶ ἀρκετὰ φωτισμένοι, καὶ μεγαλοποιοῦν τὸ ἔργον τοῦ Μητσάκη, κρυπτόντες αὐτὸ ὑπέροχον, ἄφθαστον καὶ καθεξῆς, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ κάμουν νὰ ὑποτιμηθῇ οὕτω τὸ ἔργον ἄλλων, τὸ ὁποῖον, στεῖροι ἢ ἀποτυχημένοι, φθονοῦν....

Οὕτως ἢ ἄλλως, αὐτοί ἢ ἐκεῖνοι, μοῦ φαίνεται ἀρκετὰ ἀστεῖον νὰ μᾶς παρουσιάζουν ὡς «μεγάλον Ἕλληνα διηγηματογράφον» τὸν συγγραφέα τοῦ μετριωτάτου «Χρυσοθήρα» καὶ σήμερον ἀκόμη ποῦ τὸ Νεοελληνικὸν Διήγημα ἔχει κάμει τοιαύτας προόδους καὶ νὰ θέλουν νὰ στήσουν ἰσότιμον ἢ καὶ ὑπέρτιμον τὸ εἴδωλόν των, ὄχι μόνον πλησίον τοῦ Παπαδιαμάντη, τοῦ Βιζυηνοῦ καὶ τοῦ Μωραϊτίδη, ἀλλὰ καὶ τοῦ Καρκαβίτσα ὡς ἐκεῖ ποῦ ἔφθασε μὲ τὸν «Ζητιάνον», τοῦ Βουτυρᾶ ὡς ἐκεῖ ποῦ ἔφθασε μὲ τοὺς «Ἀλανιάρηδες», τοῦ Κώστα Χατζοπούλου, τοῦ Χρηστομάνου τοῦ Θεοτόκη. Ἡ ἔλλειψις ὑγιοῦς κριτικῆς εἶνε εἴπερ ποτε μεγάλη εἰς τὸν ἄτυχῆ αὐτὸν τόπον, ὅπου, φαίνεται, ὁ Κωνσταντῖνος Ἀσώπιος καὶ ὁ Ἐμμανουὴλ Ῥοΐδης ὑπῆρξαν οἱ τελευταῖοι κριτικοί.

ΓΡΗΓ. ΞΕΝΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΑΝΤΖΟΛΗΣ

(ΔΙΗΓΗΜΑ)

Ὁ Ἀντζολῆς ἦτανε ἕνας τίμιος καὶ εὐσυνείδητος ἄνθρωπος. Παραπολὺ εὐσυνείδητος! Ἔτσι τοὐλάχιστον μοῦ τὸν εἶχε συστήσει—θὰ εἶνε ἀπὸ τότε τριάντα χρόνια—ὁ προϊστάμενός του, ποὺ τὸν εἶχε πάρει στὸ γραφεῖό του ἀπὸ παιδί, μόλις εἶχε φτάσει ἀπὸ τὴν ὤμορφη πατρίδα του, τὴ Ζάκυνθο, καὶ, μεσόκοπο πιά, ἔτρεμε νὰ μὴν τὸν χάσῃ.

—Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος, μοῦ εἶχε πῆ κάποτε, θὰ πάῃ μπροστὰ στὴ ζωή του. Ἔχει τὰ δυὸ μεγαλείτερα προτερήματα, ποὺ μπορεῖ νἄχῃ ἕνας ὑπάλληλος. Τιμιότητα καὶ εὐσυνειδησία. Παραπολλὴ εὐσυνειδησία.

Ἐννοεῖται, ὅτι μεῖλα αὐτὰ τὰ ἐξαιρετικὰ προτερήματα, ὁ Ἀντζολῆς, ὅστε' ἀπὸ εἴκοσι χρόνων ὑπηρεσία στὸ κατάστημα τοῦ προϊσταμένου του, δὲν εἶχε πάει καὶ παραπολὺ μπροστά. Ὁ μισθός του δὲν εἶχε αὐξήσει παρὰ λίγα δεκάδραχμα καὶ καμμιὰ ἄλλη ἐξαιρετικὴ εὔνοια δὲν εἶχε διορθώσει τὴ θέση του. Ὁ κ. Ἀργυριάδης ὅμως, ὁ προϊστάμενός του εἶχε πάντα τὴ πεποίθησι, ὅτι μὲ τὰ δύο μεγάλα προσόντα, ὁ ἄνθρωπός του δὲν μποροῦσε παρὰ νὰ πάῃ μπροστὰ στὴ ζωή του.

Ὅταν, σὲ λίγα χρόνια ἀκόμα, ὁ κ. Ἀργυριάδης δὲν εἶχε πιὰ ἀνάγκη ἀπὸ τὴν τιμιότητα καὶ τὴν εὐσυνειδησία τοῦ Ἀντζολῆ, εἶχε πλουτήσει ἀρκετὰ καὶ εἶχε κλείσει τὸ μαγαζί του—τὸν ἔστειλε νὰ τοποθετήσῃ ἀλλοῦ τὰ δύο του μεγάλα προτερήματα.

—Νὰ κυττάξῃς τῶρα, τοῦ εἶπε, νὰ πιάσῃς καμμιὰ δική σου δουλίτσα. Ἕνας ἄνθρωπος τίμιος κ'εὐσυνείδητος σὰν κ' ἐσένα δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ πάῃ μπροστὰ στὴ ζωή του.

Ἐννοεῖται, ὅτι ὁ κ. Ἀργυριάδης δὲν εἶχε πάει μπροστὰ στὴ ζωή του μὲ τὰ ἴδια προτερήματα. Γιὰ τὸν Ἀντζολῆ ὅμως εἶχε τὴν ἰδέα ὅτι αὐτὰ τοῦ ἦταν ἀρκετὰ γιὰ νὰ προοδέψῃ.

—Μὰ μὲ τί νὰ βάλω μπροστὰ τὴ δική μου τὴ δουλιά; μουρμούρησε δειλὰ ὁ Ἀντζολῆς. Ξέρετε πὼς τὸ μισό μου τὸ μισθό, χρόνια τώρα, τὸν ἔστελνα στὸ σπίτι μου κι'ὁ ἄλλος μισὸς μόλις μοῦ φτανε νὰ κουτσοζήσω. Δοῦλος θὰ πάω πάλι, κύριε προϊστάμενε. Ἔτσι τῶχει ἡ Μοῖρά μου.

Ὁ κ. Ἀργυριάδης τοῦ εἶπε τότε·

—Ἕνας τίμιος κ'εὐσυνείδητος ἄνθρωπος σὰν κ'ἐσένα δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ χρήματα. Τὰ χρήματα γίνονται....

Καὶ τὸν ξεπροβόδισε μὲ τὴν ὡραία αὐτὴ πεποίθησή του, γιὰ τελευταῖο δῶρο.

Αὐτὰ μοῦ τὰ εἶχε διηγηθῆ τότε ὁ Ἀντζολῆς, χωρὶς παράπονο καὶ χωρὶς κακία, ζητῶντάς μου νὰ τὸν συστήσω κάπου γιὰ νὰ πιάσῃ δουλειά. Τὸν εἶχα συστήσει πράγματι καὶ μὲ τὰ δύο του μεγάλα προσόντα, ποὺ ἔκαναν γνωστὰ στὸ νέο του προϊστάμενο ἔγινε δεκτὸς μὲ μεγάλη προθυμία. Ἀπὸ τότε τὸν εἶχα χάσει. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ἡ ὑπόσχεση, ποὺ τοῦ εἶχε δώσει ὁ πρῶτός του προϊστάμενος γιὰ τὴν προκοπή του δὲν ἔπιασε τόπο. Ἀργότερα ἔμαθα, ὅτι παντρεύτηκε, καὶ ὅτι ἐξακολουθοῦσε νὰ περνᾷ μιὰ ζωὴ ευστυχισμένη, μεροφουλι-μεροφαι. Ἔπειτα μοῦ εἶπαν, ὅτι ἀρρωστησε καὶ ὅτι εἶχε μείνει γιὰ καιρὸ χωρὶς ἐργασία ἀνίκανος νὰ ἐργασθῇ. Βεβαια δεν ἦτανε πια καιρὸς ν' ἀληθεψῇ ἡ προφητεία τοῦ κ. Ἀργυριαδη γιὰ το μελλον του.

Μὲ τὸν καιρὸ τὸν εἶχα ξεχάσει, ὅπως ξεχνᾶει κανεὶς ὅλους τοὺς δυστυχισμένους, ὅταν ἕνα πρωὶ, τριγυρίζοντας στὴν ἐξοχή, ἄκουσα μιὰ γνώριμη φωνὴ νὰ μὲ καλῇ ἀποπίσω. Γύρισα καὶ εἶδα τὸν Ἀντζολῆ.

—Ἐσύ; τοῦ εἶπα. Πόσα χρόνια ἔχω νὰ σὲ ἰδῶ!

—Κι'ἐγὼ ἄλλα τόσα.. μοῦ εἶπε σφιγγοντας μὲ χαρὰ τὸ χέρι μου.

Ἦτανε γερασμένος, παληοντυμένος, μὰ καθαρὸς πάντα στὸ σῶμά του, ὅπως ἦτανε καὶ στὴν ψυχή του.

—Πόσο χάρηκα, ποὺ σᾶς ξαναεῖδα! μοῦ ξαναεῖπε. Πόσο χάρηκα!

Καὶ ἡ χαρὰ ἦτανε πράγματι ζωγραφισμένη στὸ πρόσωπο τοῦ καλοῦ αὐτοῦ ἀνθρώπου, ποὺ εὕρισκε ἀκόμη τὴ δύναμη νὰ χαίρεται γιὰ πράματα τόσο ἀνώφελα γι' αὐτόν, ὅπως τὸ συναπάντημα ἑνὸς παληοῦ γνωρίμου, ποὺ δὲ θὰ μποροῦσε νὰ τοῦ φανῇ σὲ τίποτε χρήσιμος. Καὶ γελοῦσε μὲ καλοσύνη, σὰ μικρὸ παιδί, καθὼς μὲ κύτταζε καὶ μοῦσφιγγε ὁλοένα τὸ χέρι, μὲ τὴν ἴδια, τὴν παληά του εὐθυμία, τὴν εὐθυμία ποὺ τοῦ χάριζε ἴσως, καὶ μέσα στὴ μεγαλύτερή του δυστυχία, ἡ καθαρά του συνείδησις καὶ ἡ συναίσθηση πὼς δὲν εἶχε βλάψει ἢ ἀδικήσει ἄνθρωπο στὸν κόσμο.

—Καὶ τί κάνεις τώρα Ἀντζολῆ; τὸν ρώτησα. Ἔχεις καμμία ἐργασία;

—Δόξα σοι ὁ Θεός! εἶπε. Εἶνε τώρα ἕνας μῆνας, ποὺ ἔχω πιάσει κάποια ἐργασία σ'ἕνα καλὸ ἀφεντικό. Εὐτυχῶς δὲν κουράζομαι καὶ πολύ, γιατί δὲν εἶμαι πιὰ καὶ σὲ θέση γιὰ βαρειὲς δουλειές.

—Ἡ γυναίκα σου; τοῦ εἶπα. Ἔμαθα πὼς παντρεύτηκες. Ἀπόκτησες οἰκογένεια;

—Ὁ Θεὸς μὲ λυπήθηκε καὶ δὲ μοῦδωκε παιδιά! μοῦ εἶπε ἀναστενάζοντας. Ἡ γυναίκα μου ξενοράβει, ἐργάζομαι κ'ἐγὼ καὶ κουτσοπερνοῦμε Δόξα σοι ὁ Θεός.

Καθὼς μιλούσαμε, εἶδα ἕνα ὡραῖο φὸξ-τέρριερ, εὔθυμο καὶ ζωηρό, μὲ μιὰ πλούσια τραχηλιὰ στὸ λαιμό, στολισμένη μὲ ἀσημένια μονογράμματα νὰ πλησιάζῃ τὸν Ἀντζολῆ καὶ νὰ τοῦ γλύφει τὰ χέρια, σὰν νὰ τοῦ ζητοῦσε κάτι.

—Ποῦ σὲ γνωρίζει αὐτὸ τὸ σκυλί; τοῦ εἶπα.

Ὁ Ἀντζολῆς κόμπιασε λιγάκι καὶ μοῦ φάνηκε νὰ τὸν εἶδα νὰ κοκκινίζῃ.

—Δὲ σᾶς εἶπα; μουρμούρισε ντροπαλά. Εἶνε τοῦ καλοῦ τοῦ ἀφέντη, ποὺ ἔχω πιάσει ἐργασία

—Καὶ σ'ἀκολουθεῖ;

Ὁ Ἀντζολῆς χαμογέλασε μὲ τὸ παιδιάτικό, ἀθῶο χαμόγελό του.

—Δηλαδὴ τὸ ἀκολουθῶ ἐγώ.

—Τί θέλεις νὰ πῆς;

—Τὸ βγάζω τακτικὰ περίπατο. Τί νὰ κάνω; Αὐτὴ εἶνε ἡ ἐργασία μου. Ὁ ἀφέντης τὸ ἀγαπάει πολύ, βλέπετε. Καὶ, καθὼς εἶνε πιασμένος τῶρα, καὶ δὲν μπορεῖ ὁ ἴδιος νὰ βγῇ ὄξω, μοῦ δίνει κάτι τι τὸ μᾶηνα καὶ τὸ βγάζω ἐγὼ περίπατο....

Καὶ σὰ νὰ ἤθελε νὰ προλάβῃ τὸ ξάφνισμά μου καὶ νὰ μὲ βγάλῃ ἴσως καὶ ἀπὸ τὴ δύσκολη θέση νὰ βρῶ κατάλληλα λόγια γιὰ νὰ κολάσω τὴ θλιβερή μου ἐντύπωση, ἐξακολούθησε χωρὶς νὰ μοῦ δώσῃ τὸν καιρὸ νὰ μιλήσω.

—Εἶνε καλομαθημένο, βλέπετε, τὸ σκυλί, σὰν τὸν καλομαθημένο τὸν ἄνθρωπο. Ἔπειτα καὶ γιὰ τὴν ὑγεία του.... Πρέπει νὰ τρέξῃ, νὰ κάνῃ τὴν ἀνάγκη του, νὰ φάῃ γρασίδι στὰ χωράφια, νὰ βρῇ τὸ γιατρικό του. Τὸ πηγαίνω λοιπὸν, τοῦ κάνω τὸ γῦρό του, τὸ προσέχω. Εἶνε βλέπετε καὶ τὰ αὐτοκίνητα. Πρέπει νἀχω τὰ μάτια μου τέσσερα. Γι'αὐτὸ ἔχω καὶ τὸ λουρί. Ὅταν περνᾶμε ἀπ' τὴ δημοσιὰ τὸ δένω. Ἀλλὰ στενοχωρίεται. Γι' αὐτὸ τὸ πηγαίνω παράμερα στὰ χωράφια καὶ τἀφίνω λιτὸ νὰ χαίρεται τὴ λευτεριά του. Ἄλλα παλι ἐδῶ εἶνε τὰ μαντρόσκυλα. Χυμάνε. Τὰ κυνηγαω με τις πετρες. Τι να κανω; Μεγάλη ευθυνη βλέπετε.

Ἦτανε πάντα ὁ ἴδιος, ὁ τίμιος κ'εὐσυνείδητος ὑπάλληλος, ὁ καϋμένος ὁ Ἀντζολῆς. Ἐννοοῦσε νὰ κάνῃ τὸ καθῆκον του ἀπέναντι καὶ στὸ σκυλὶ αὐτό, ποὺ τοῦ εἶχαν ἐμπιστευθῆ, κι'ἂς μὴν τὸν ἔβλεπε ἀνθρώπου μάτι.

Τὸ φὸξ-τέρριερ ὁλο καὶ πηδοῦσε γύρω ἀπὸ τὸν Ἀντζολῆ κι' ὅλο τοὐγλυφε τὰ χεῖρα του, μὲ μικρὰ, παράξενα φτερνίσματα, σὰν νὰ τοῦ γύρευε κάτι.

Σὰν νὰ μὴν εἶχα δώσει σημασία σὲ ὅσα μοῦ εἶχε διηγηθῆ ὁ Ἀντζολῆς γιὰ τὴ νέα του ἐργασία, προσπάθησα ν'ἀλλάξω ὁμιλία.

—Μιὰ ποῦ σὲ βρῆκα, Ἀντζολῆ, τοῦ εἶπα, ἔρχεσαι νὰ σοῦ δώσω ἕνα καφεδάκι ἐδῶ δίπλα, νὰ θυμηθοῦμε τὰ παλιά μας;

Ὁ Ἀντζολῆς ἀναστέναξε.

—Ἀχ! καὶ νὰ ξέρατε, ἀφέντη, πῶς τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχή μου ἕνα καφεδάκι! Νὰ ξεκουρασθῶ καὶ λιγάκι. Ἀλλὰ ποῦ; Τὸ σκυλί, βλέπετε, στενοχωριέται. Δὲν κυττᾶτε πῶς πηδᾶει γύρω μου; Θέλει νὰ τραβήξουμε κατὰ τὰ χωράφια, γιὰ νὰ φάῃ γρασίδι. Τώρα τὴν ἔμαθα πιὰ τὴ γλῶσσά του. Τὸ καταλαβαίνω....

—Ἂς στενοχωρηθῇ καὶ λιγάκι! τοῦ εἶπα. Ἐδῶ ἄνθρωποι στενοχωριοῦνται.

Ἀδύνατο νὰ πεισθῇ ὁ Ἀντζολῆς.

—Δὲ γίνεται, δὲ γίνεται! Ἔχω τέτοια διαταγή. Ὁ ἀφέντης εἶνε λιγάκι παράξενος. Ὅλα-ὅλα. Χατῆρι τοῦ σκυλιοῦ δὲν ἐννοεῖ νὰ τοῦ χαλάσω. Καὶ ἡ διαταγή του νὰ μὴν κάθωμαι σὲ καφενεῖα. Τὸ σκυλὶ πρέπει νὰ κάνῃ τὸν περίπατό του. Ἔπειτα δὲν ἔκανε ἀκόμη τὴν ἀνάγκη του. Ἔρχεται, βλέπετε κι'αὐτὸ μὲ τὸ κολλάει. Κι' ὁ ἀφέντης τὸ πρῶτο πρᾶμα ποὺ θὰ μὲ ρωτήσῃ εἶνε ἂν λέρωσε τὸ σκυλὶ καὶ πόσες φορὲς καὶ πῶς, μὲ τὸ σμπάθειο, δηλαδὴ ἂν ἦτανε εὐκοίλιο καὶ τί χρῶμα καὶ μὴ ρωτᾶτε. Παραξενιὲς βλέπετε. Ἀλλὰ γιατί μὲ πλερώνει ὁ ἄνθρωπος. Πρέπει νὰ τρέχω λοιπὸν ἀποπίσω, νὰ βλέπω, νὰ ξέρω νὰ δώσω ἀπάντηση.

Ὁ Ἀντζολῆς, ὅσο πηδοῦσε ἀνυπόμονα τὸ λαμπρὸ φὸξ-τέρριερ γύρω του, φαινότανε στενοχωρημένος, ποὺ τὸν κρατοῦσα καὶ καταλάβαινα, πὼς διαξότανε νὰ μ'ἀφήσῃ.

—Θὰ μὲ συχωρέσετε νὰ σᾶς ἀφήσω! μοῦ εἶπε δειλὰ στὸ τέλος. Μακάρι νὰ ἤμουνα μοναχός μου νὰ σᾶς συντροφέψω. Βλέπετε ὅμως....

—Ἐλεύθερα, Ἀντζολῆ μου, τοῦ εἶπα ἐλεύθερα. Ἐλπίζω νὰ σὲ ξαναϊδῶ καμμία μέρα.

—Χαρά μου θὰ εἶνε.

Καὶ μοῦσφιξε τὸ χέρι μὲ τὶς δυὸ του παλάμες.

—Τῶρα θὰ τὸ δέσω, μοῦ εἶπε, μιὰ στιγμή. Ἐδῶ ἀπὸ τὰ περιβόλια εἶνε πολλὰ μαντρόσκυλα καὶ φοβᾶμαι μὴ μοῦ ξεφύγει ἀπὸ τὰ μάτια μου καὶ πιάσῃ τὸν καυγά.

Ἔσκυψε καὶ πέρασε τὴ θηλειὰ τοῦ λουριοῦ στὴν τραχηλιὰ τοῦ σκυλιοῦ καὶ τράβηξε κατὰ τὰ χωράφια. Σταμάτησα παραπέρα καὶ τὸν κύτταζα. Τὸ σκυλί, νέο καὶ ζωηρὸ σκυλί, τραβοῦσε μπροστὰ καὶ τὸν ἔσερνε ἀποπίσω μέσα στὰ χώματα τῶν χωραφιῶν, πούλεγες πὼς, ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμή, θὰ τὸν γκρεμίσῃ τὸν ἀδύνατο ἄνθρωπο. Ὕστερα σταμάτησε μιὰ στιγμή. Ἄρχισε νὰ μυρίζῃ ὁλόγυρα, συμμάζεψε τὰ πισινά του πόδια κι' ἄρχισε νὰ κάνῃ τὴν ἀνάγκη του. Ὁ Ἀντζολῆς περίμενε μ' ἕνα εἶδος εὐλάβειας, νὰ τελειώσῃ. Ὕστερα πλησίασε καὶ κύτταζε τὸ χώνεμα τοῦ σκυλιοῦ καὶ πάλι, σκύλος καὶ ἄνθρωπος προχωρήσανε.

Ἔκανα λίγα βήματα μπροστά, μ'ἕνα βάρος στὴν ψυχή μου, καὶ γύρισα πάλι νὰ κυττάξω. Ὁ Ἀντζολῆς ἦτανε πιὰ μακρυά. Καὶ μιὰ στιγμὴ τὸν εἶδα πάλι νὰ τρέχῃ, σκοντάφτοντας μέσα στοὺς θάμνους καὶ τὰγκάθια. Τὸ σκυλὶ ἔτρεχε μπροστὰ καὶ τὸν ἔσερνε ἀποπίσω του μέσα στὰ χωράφια, πότε ἀποδῶ, πότε ἀποκεῖ, σὰν «νὰ πράμαΐψυχο, χωρὶς θέλησι, χωρὶς δύναμη ν'ἀντιστοθῇ ἢ νὰ διαμαρτυρηθῇ.

Καὶ ὅμως δὲν ἦτανε ἕνα κουρέλι. Ἦτανε ἕνας ἄνθρωπος, ποῦ

ἔκανε τὸ καθῆκον του. Ὁ Ἀντζολῆς καὶ στὴν ὑπηρεσία τοῦ σκύλου, ποὺ ἦτανε ὁ τωρινός του ἀφέντης, ἐννοοῦσε νὰ εἶνε ἕνας εὐσυνείδητος ὑπάλληλος. Καὶ καθὼς τὸν ἔβλεπα νὰ τρέχῃ σὰν τρελλὸς, νὰ προχωρῇ μέσα στὸν ἀπέραντο, μελαγχολικὸ κάμπο, θυμήθηκα τὰ λόγια τοῦ κ. Ἀργυριάδη·

—Ἕνας τίμιος κεὐσυνείδητος ἄνθρωπος θὰ πηγαίνῃ πάντα μπροστὰ στὴ ζωή του!

Ὁ Ἀντζολῆς πήγαινε πράγματι, πήγαινε τρέχοντας.

ΠΑΥΛΟΣ ΝΙΡΒΑΝΑΣ

Η ΑΠΟΚΡΗΑΤΙΚΗ ΜΟΥΤΣΟΥΝΑ

Στὴ μνήμη τοῦ θείου μου Ἐπαμεινώνδα, ποὺ τὸν σκότωσαν οἱ Τοῦρκοι στὴ Μάκρη.

Μόλις εἶχε περάσει μισὴ ὥρα ἀφ'ὅτου ὁ ἥλιος πορφυρίζοντας τῆς ἄκρες τῆς θαλασσιάς του φορεσιᾶς, βούτηξε στὴν ἥσυχη θάλασσα γιὰ νὰ κάνῃ τὸ βραδινό του λουτρό. Ποῦ καὶ ποῦ διακρίνουνταν μερικὰ χλωμὰ ἄστρα, σὰν δάκρυα ριχμένα στὸ μαυρογάλανο στερέωμα. Τὰ φανάρια τῶν δρόμων ἀνάφτηκαν ξεχύνοντας ἕνα ἀμυδρὸ φῶς, στὸ σκοτάδι ποὺ σιγὰ-σιγὰ ἁπλωνόντανε. Τίποτε δὲν ἀκούγουνταν. Καμμιὰ κίνησι. Καὶ μόνο ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ οὐρλιάσματα σκύλλων χαλούσανε τὴν ἡσυχία τῆς νύκτας. Ἀπὸ μερικὲς χαραμίδες παραθυριῶν ξέφευγαν ποῦ καὶ ποῦ κλέφτικες ἀκτῖνες ἀπὸ φῶς....

Ἀναμεσα ἀπὸ ἕνα ρημαγμένο κῆπο διακρίνουνταν ἕνα σπίτι ὡμορφοκτισμένο. Ὅλα τὰ πανω παραθύρα του ἤτανε ἀνοικτα κι' ἕνα ἀπλετο φως ξεχυνόνταν ἀπο τ' ἀχνισμενα τζαμια. Ἀπο καιρο σε καιρο ουνατα γελοια και αποτομες φωνες, ποὺ μοιαζανε σὰν οὐρλιασματα ἀκούγονταν. Στὸ κατω πατωμα, ἡσυχια λες και δεν ὑπηρχε κανεις, καμμια ἀνθρωπινη ὑπαρξη. Μια ζυλενια πορτα καμωμενη ἀπο χοντρους κορμους δενδρων τα παραθυρα κατάκλειστα. Μέσα σένα μεγαλο δωματιο κι' ἀνάμεσα ἀπο το χλωμο κι' ἀσθενικὸ φῶς μιᾶς λουσέρνας λαδιοῦ, μολις φαινοτανε η σκιὰ μιανῆς γυναῖκας καθισμένης σένα κομματι ἀπο ψαθα και περιτριγυρισμένης ἀπὸ πέντε μικρα παιδια. Το ωμαπιο ἤταν κατάγυμνο σπους τοιχους. Ἕνα δυὸ κομμάτια ἀπὸ ξεσκισμενη ψάθα, ἤτανε ριχμένα στὸ πάτωμα, ποὺ πανω των ἤτανε ἁπλωμενα κάτι παλιὰ στρώματα ἀχρρένια. Καταμεσῆς, χαμω στο πατωμα, ἤτανε ἀραδιασμένα δυὸ τρία τσίγκινα πιατα αὐεια, ἕνα σπασμένο, χωματένιο κουμάρι, μὲ νερὸ, κομματια ψωμὶ καὶ μιὰ φαγιαντσίτσα μὲ ἐλῆές. Πάνω στὰ ζύλα ποὺ ἤκαίγαν στὸ ἀναμμένο τζάκι τῆς γωνιᾶς ἤτανε ἀκουμπισμένη μιὰ χύτρα, ποὺ ἔβραζε ἀφίνοντας κάποιες κάποτε ἀτμοὺς νὰ ξεφεύγουν ἀπὸ τὸ καπάκι ποὺ τὴν σκέπαζε. Ἕνα μικρὸ εἰκόνισμα τῆς Παναγίας καρφωμένο λίγο ψηλότερα ἀπὸ τὸ προσκεφάλι τῆς μιᾶς στρωσιᾶς. Τίποτε ἄλλο.....

—Ποῦναι μπαμπᾶς, μαμά;...

Αὐτὴ ἡ ἐρώτησις βγαλμένη ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ πιὸ μικροῦ παιδιοῦ, χάλασε κάπως τὴν ἡσυχία ποὺ βασίλευε στὴν κάμαρα καὶ ἔκανε τὴν μητέρα νὰ ξυπνήσει ἀπὸ τὴν ἀφῃρημάδα ποὺτανε βυθισμένη, καὶ νὰ στρέψῃ πρὸς τὸ μέρος τοῦ παιδιοῦ της. Ἅπλωσε τὸ χέρι της καὶ ἀφοῦ χάϊδεψε λίγο τὰ σγουρά του μαλλιά....

—Τώρα θἄρθῃ,παιδί μου, τώρα....

—Θὰ φέρῃ μουτσοῦνα μπαμπᾶς;... ξαναρώτησε τὸ μικρὸ λιγάκι ἀνυπόμονα. Η μητέρα γύρισε καὶ τὸ κύτταξε μένα βλέμμα ποὺ μέσα σ'αὐτὸ φανερονόνταν βλὴ ἡ ἀγάπη κι' ἡ στοργή της.

—Θὰ φέῃ, μικρό μου. θὰ φέῃ.... καὶ πιάνοντάς το, τὸ πῆρα στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ φίλησε. Σ'αὐτὸ τὸ μεταξὺ, τὰ τέσσερα ἄλλα μεγαλύτερα παιδιά, κυττάζανε μὲ μάτια νυσταγμένα μιὰ τῆς σπίθες ποὺ κάναν τὰ ξύλα στὴ φωτιὰ καὶ μιὰ τὰ ἄδεια πιάτα τοῦ φαγιοῦ. Σὲ λίγο ἡ ἴδια ἡσυχία ἁπλώθηκε πάλι στὸ δωμάτιο. Τὰ μικρὰ, κλείνανε τὰ μάτια τους καὶ γέρνανε τὰ κεφάλια τους γιὰ νὰ κοιμηθοῦνε. Μόνο ὁ μικρὸς ἔμενε ἄγρυπνος, πολεμώντας μὲ τὴν νύστα ποὺ πίεζε τὰ μάτια του. Ἴσως γιατί περίμενε τὴν ἀποκρηάτικη μουτσοῦνα ποὺ ὁ πατέρας του φεύγοντας τὸ πρωὶ τοῦ ὑποσχέθηκε, πῶς θὰ τοῦφερνε. Κι'ὥρα περνοῦσε.Τὰ ζύλα τῆς φωτιᾶς σιγὰ σιγὰ ἀρχινήσανε νὰ γείνουνται στάκτη καὶ νὰ πέφτουνε. Ἡ χύτρα δὲν ἔβγαζε πιὰ ἀτμούς. Ξαφνικὰ, γέλοια, δυνατὲς φωνὲς καὶ πηδήματα ποὺ ἐρχόντανε ἀπὸ τὸ ἀπάνω πάτωμα, ἔκαναν τὴ μητέρα νὰ στρέψῃ φοβισμένα τὰ μάτια της ἀπάνω. Καὶ μὲ στὸ φόβο της, ἔσφιξε πιὸ πολὺ τὸ μικρὸ ποὺ κρατοῦσε στὴν ἀγκαλιά της. Ὕστερα πάλι κατέβασε περίλυπα τὸ κεφάλι της κι'ἄφῆκε τὰ μάτια της νὰ πλανεφτοῦν στῆς τελευταῖες σπίθες ποὺ ἄφιναν πὰ ξύλα καίγοντας. Κι'ἔτσι ἀσυναίσθητα πέρασαν μπροστὰ στὰ μάτια τῆς φαντασίας της, σὰν μιὰ ὀνειροζουγραφιά.... εἰκόνες... εἰκόνες...

Πηγαίνανε τώρα ἕξη χρόνια, ποὺ κλείστηκε τὸ λιμάνι του, μόλις ἀρχίνησε ὁ πόλεμος. Μείνανε ἐκεῖ, γιατί δὲν πρόφταξαν νὰ φύγουν. Πῶς περάσανε ἀλήθεια τόσα χρόνια.... Θυμόντανε ὅλη της τὴ ζωὴ ἀπὸ μέρα σὲ μέρα καὶ ξανάβλεπε μὲ μιὰ ἀφάντα στὴ γλυγοράδα νὰ περνοῦν μπροστά της τόσες καὶ τόσες σκηνὲς ποὺ τὴν ἔκαναν νὰ ἀνατριχιάζῃ ἀπὸ φόβο. Ξανάβλεπε πάλι τὸ πρωὶ ἐκεῖνο, ποὺ ξύπνησαν ἀπὸ δυνατὰ κτυπήματα τῆς πόρτας των. Ξεπετάχθηκε μὲ τὸν ἄνδρα της, ἀπάνω φοβισμένα.Εἶχε ἔρθει διαταγὴ νὰ τοὺς πάρουν στρατιῶτες. Τί δὲν ἔκανε γιὰ νὰ τὸν γλυτώσῃ. Ἀδύνατο Τὸν πείρανε. Πέρασαν ἀπὸ τότε τρία χρόνια. Τρία χρόνια χωρὶς νὰ μαθαίνῃ τίποτε ἀπὸ αὐτὸν καὶ χωρὶς πεντάρα, γιατί ὅ,τι περίσεμα εἶχε τῶφαγε ἀπ'τὴ μιὰ μεριὰ γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ σώσῃ στὴν ἀρχὴ τὸν ἄνδρα της, κι' ἀπ' τὴν ἄλλη γιὰ νὰ ζήσῃ τὰ παιδιά της. Ἔφταξε μέρα ποὺ δὲνεἶχαν νὰ φᾶνε κι'ἔπεφταν νὰ κοιμηθοῦνε νυστικοί. Σιγὰ σιγὰ ἀρχίνησε νὰ πουλᾷ ὅ,τι εἶχε. Κοσμήματα στὴν ἀρχὴ, ἔπιπλα,χαλιά, στρώματα ρουχικὰ, ὅσπου μιὰ μέρα πούλησε καὶ τῆς δυὸ ἀπὸ τῆς τρεῖς φορεσιὲς ἀσπρόρρουχα ποὺ τῆς ἀπόμεναν γιὰ νὰ πάρῃ ἕνα κομμάτι ξερὸ ψωμί, γιὰ τὰ παιδιά της. Καὶ σὰν νὰ μὴν ἔφταναν αὐτὰ μάθαινε κάθε μέρα κι' ἕνα σκοτωμὸ ἢ «ἕνα θάνατο ἀπὸ τοὺς δικούς της, ἀπὸ τοὺς πατριῶτές της....

...Ἐπὶ τέλους ἕνα πρωὶ διαδόθηκε πῶς ὑπογράφτηκε ἡ ἀνακωχὴ καὶ πῶς σὲ λίγες μέρες θὰ ἀπολυόνταν ὅλοι. Τὴ γλυκειὰ εἰδησι. Πόσο ἀργούσανε νὰ περάσουνε ἐκεῖνες ἡ μέρες... Ὅσπου ἕνα ἀπόγεμα, ἤρθαν καμμιὰ εἰκοσαριὰ πατριῶτες, ποὺ μέσα σ'αὐτοὺς ἤτανε κι'ὁἀνδρας της.... Πῶς χωριστήκανε καὶ πῶς ξανταμώθηκαν! Ἀλλὰ πειὸς τὰ κυττάζει αὐτὰ, φτάνει ποὺ γύρισε γερός. Κι'ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ παληὰ ἐρείπια τῆς περασμένης εὐτυχίας των, ἀρχίνησε νὰ γενειέται ἡ καινούρια. Σιγὰ σιγὰ βρῆκε μιὰ δουλειὰ ποὺ τοὺδίνε τὸ ψωμί τοῦ σπιτιοῦ, ἂν ὄχι πλούσια, μὰ ὑποφερτά....

—Ἔ νὰ ἀνοίξῃ τὸ λιμάνι, ἔλεγε στὴ γυναῖκά του καὶ ἔχει ὁ Θεὸς, οἱ ἀδελφοί μου θὰ μὲ ὑποστηρίξουν.... Κι'ἔφευγε στὴν δουλειὰ του γεμάτος ἐλπίδες γιὰ τὸ μέλλον τῶν παιδιῶν του.. Ξαφνικὰ, ἐκεῖ ποὺ ὅλοι περίμεναν τὸ ἄνοιγμα τοῦ λιμανιοῦ ξανακηρύχτηκε πάλι ὁ πόλεμος, καὶ ταυτόχρονα περίπου μ'αὐτὸ, ἀρχινήσανε νὰ γείνουνται διωγμοὶ ἀπὸ τὰ παράλια, γιατί καθὼς ἔλεγαν οἱ πληθυσμοί, ποὺ κατοικοῦσανε ἐκεῖ θἄτανε ἐπίφοβοι γιὰ μιὰ στιγμή. Πόσα σπίτια ριμάχτηκαν, πόσοι πέθαναν πηγαίνοντας πεζοπορία στὰ διάφορα ἀλαργηνὰ μέρη ποὺ τοὺς ἐξόριζαν.... Καὶ θυμόντανε μιὰ σκηνὴ ποὺ γίνηκε ἔξω ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ σπίτι τῆς, μιὰ μέρα ποὺ ἔφευγαν ἐξόριστοι. Ἀπὸ δραδὺς εἶχε ἔρθει διαταγὴ καὶ ὁ καινούριος κατάλογος ἐκείνων ποὺ θἄφευγαν. Μέσα σ'αὐτοὺς ἤτανε κι'ἕνας γέρος δάσκαλος, ἄρρωστος ἀπὸ πολὺ καιρό. Ὅταν τὸν εἰδοποίησαν, ἀρχίνησε τὰ κλάμματα καὶ τὰ παρακαλετά....

—Πῶς θὰ μπορέσω νὰ περπατήσω τόσες μέρες ἐγώ.... θὰ πεθάνω... ἄστε με...»

Μὰ οἱ δήμιοί του, ἤταν ἀνένδοτοι. Καὶ στὰ τελευταῖα μὲ καγτσικὲς σήκωσαν τὸ γέρο δάσκαλο ἀπὸ τὸ κρεββάτι, ποὺτανε πλαγιασμένος. Τὸ πρωΐ, στῆς δέκα τοὺς μαζέψανε στὴ πλατεία καὶ

ἑτοιμάζουνταν νὰ ξεκινήσουν. Οἱ πλουσιότεροι ἀπ'αὐτοὺς εἶχανε προμηθευτῆ στὸ μεταξὺ ἄλογα καὶ μουλάρια γιὰ τὸ δρόμο. Οἱ ἄλλοι θὰ ἀκολουθοῦσανε πεζοπορόντας. Ὁ γέρω δάσκαλος μόλις μπορροῦσε νὰ σταθῇ στὰ πόδια του. Ξεκίνησαν. Περάσανε τους μαχαλάδες καὶ βρίσκουνταν μπρὸς ἀπὸ τὸ σπίτι της, ἀπὸ κεῖ ἀκριβῶς ποὺ ἄρχιζε ὁ μεγάλος ἀνυφορικὸς δρόμος γιὰ τὰ Μ.. Ο γέρω Διαμαντῆς, ἔτσι λέγανε τὸ δάσκαλο, ἀποκαμωμένος πιὰ, ἔπεσε κάτω κλαίοντας. Οἱ φρουροὶ ποὺ τοὺς συνοδεύανε ξεπεζέψανε κι'ἀρχίνησαν νὰ τὸν βρίζουν καὶ νὰ τὸν σπρώχνουν μὲ τὰ πόδαρια των, γιὰ νὰ σηκωθῇ. Ὅλοι κλαίγανε.Κείνη τὴν ὥρα φάνηκε κι'ἕνας χωρικὸς ποὺ κατέβαινε ὁδηγῶντας ἕνα ἄλογο γιὰ νὰ τὸ πουλήσῃ στὸ παζάρι, ἐπωφελούμενος κι'αὐτὸς τῆς εὐκαιρίας. Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς πατριῶτες, ποὺ ἐξοριζόνταν μαζύ, λέει γιὰ μιὰ στιγμή·

—Βρὲ, παιδιὰ, ἔχω πάνω μου δέκα λίρες, εἶνε τὸ μόνο μου χαρτζηλίκι γι' αὐτοῦ ποὺ πάω, τῆς βάζω ὅλες, δόστε καὶ σεῖς τῆς ρέστες γιὰ νὰ τοῦ ἀγοράσουμε τἄλογο....

Κλαίοντας ὅλοι ἀπὸ συγκίνησι, ἔδωκαν ὅ,τι μποροῦσαν, κι' ἔτσι μαζεύτηκαν εἰκοσιπέντε λίρες κι'ἀγοράστηκε τἄλογο. Ὁ γέρω Διαμαντῆς, ποὺ παρακολούθησε ὅλη αὐτὴ τὴ σκηνὴ, ἀνασηκώθηκε λίγο, τὰ μάτια του γυαλίζανε ἀπὸ συγκίνησι, ἔκανε νὰ μιλήσῃ, μὰ δὲν μπόρεσε καὶ λύθηκε σὲ κλάμματα δυνατὰ πέφτοντας ξανὰ χάμω.Ξαφνικὰἔπαψε. Ὅταν πλησίασαν νὰ τὸν σηκώσουν, ἤτανε πεθαμένος.... Καὶθυμόντανε... καὶ θυμόντανε.... Ὕστερα ὅταν ἤρθε ἡ διαταγὴ νὰ πάρουνε καὶ τὸν ἄνδρα της. Σηκώθηκε ἡ ἴδια καὶ πῆγε στὸ καϊμακάμη. νΕκλαψε, ἔκλαψε, καὶ τὸν παρεκάλεσε τόσο, ποὺ κι' αὐτὸς συγκινήθηκε καὶ τὸν ἄφησε. Μὰ σὲ λίγες μέρες ἤρθε καὶ τῆς πῆρε τὸ σπίτι ἀφήνοντάς την μονάχα ἕνα δωμάτιο στὸ κάτω πάτωμα, γιὰ νὰ κατοικήσουνε ἐκεῖ μέσα ὅλοι των....

Δυνατὰ γέλοια καὶ φωνὲς, τὴν ξύπνησαν ἀπὸ τὴν ἀφῃρημάδα ποὺτανε βυθισμένη. Ἀπάνω οἱ ἀξιωματικοὶ διεσκέδαζαν. Αὐτὸ γεινόντανε κάθε βράδυ. Πόσο φοβόντανε ὅταν ἄρχιζε νὰ βραδιάζῃ. Μὰ πάλι εὐχαριστοῦσε τὸ Θεὸ, ποὺ τῆς ἄφηκαν τὸν ἄνδρα της. Ἡ λουσέρνα ἔτριζε, τὸ λάδι εἶχε τελειώσει, καὶ θἄσβυνε. Τὰ ζύλα εἴχανε καεῖ ὅλα καὶ μονάχα δυὸ τρία ξύλοκάρβουνα καί γανε ἀκόμα. Τὰ παιδιὰ κοιμόντουσταν. Τὸ μικρὸ ὅμως ἤταν ἄγρυπνο καὶ συμμαζεμένο στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του. Σήκωσε τὸ σγουρὸ κεφαλάκι του καὶ τὴν κοίταξε παραπονεμένα..

—Ποῦν μπαμπᾶς, μαμὰ, σὰ φέῃ μουτζούνα;

Γύρισε καὶ τόδε....

—Τώρα θἄρθῃ, παδί μου, τώρα.... καὶ τὸ ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά της...

—Θὰ νυκτωθῇς στὸ ὀρμάνι, ἐφέντη, μεῖνε ἐδῶ ἀπόψε γιατί ἔχει κατσάκηδες....

—Ὄχι, ὄχι, Μεμέτ, θὰ μὲ περιμένουνε, φέρε τἄλογό μου θὰ φύγω· ἄντε γρήγορα....

Ὁ Μεμέτης κούνησε τὸ κεφάλι του παράξενα καὶ πῆγε νὰ φέρῃ τἄλογο τοῦ κυρίου του. Τὸν ἀγαποῦσε καὶ τὸν σέβουνταν ἀπὸ πρῶτα ποὺ τώρα ἀκόμα ποὺαὐτὸς ἤτανε ἴσως πιὸ φτωχὸς ἀπὸ τὸν ὑπηρέτη του, ἐξακολουθοῦσε νὰ τὸν σέβεται καὶ νὰ τὸν ὑπηρετῆ πρόθυμα σὰν καὶ πρῶτα. Σέλλωσε τἄλογο καὶ τῶφερε. Ἀφοῦ πρῶτα ἔβαλε ἀπάνω τὸδισάκι του καβάλισε....

—Ἀντίο, Μεμέτη, αὔριο θἄρθω πρωΐ-πρωΐ γιὰ νὰ πᾶμε στὸν Ἀρλᾶ.... Καὶ κτύπησε δυνατὰ μὲ τὸ καμτσίκι τἄλογο, ποὺ ἀρχίνησε νὰ τρέχῃ γλήγορα γλήγορα σὰν νὰ συναισθάνουνταν κι'αὐτὸ τὴν ἀνυπομονησία τοῦ κυρίου του, γιὰ νὰ πάῃ μιὰ ὥρα ἀρχήτερα στὸ σπίτι του. Κι'ὁ καβαλάρης του τρέχονταῃ, ἔχωσε τὸ χέρι του στὸ δισάκι καὶ ψαχούλησε μέσα. Τὰ δάκτυλά του βρῆκαν ἐκεῖνο ποὺ ζητοῦσε. Ἤτανε ἡ ἀποκρηάτικη χάρτινη μουτσοῦνα, ποὺταξε στὸ μικρό του παιδί, νὰ τοῦ φέρῃ. Καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ πέρασε ἀπὸ τὰ μάτια του, ἡ εἰκόνα του μὲ μάτια ἄγρυπνα, κουρασμένα καὶ κόκκινα ἀπὸ τὴν νύστα ποὺ θὰ περίμενε τὸ δῶρο, καὶ πιὸ νευρικὰ κτύπησε τἄλογό του,ποὺ ἔφευγε γλήγορα-γλήγορα σὰν νὰ πετοῦσε. Ἔστριψε τὸ δρόμο καὶ μπῆκε στὸ ὀρμάνι. Μόλις εἶχε προχωρήσει μερικὰ μέτρα, καὶ μιὰ ντουφεκιὰ χάλασε τὴν ἡσυχία ποὺ βασίλευε μέσα σ'αὐτό. Ὁ καβαλάρης σωριάστηκε χάμω, μὲ μιὰ σφαῖρα στὸ κεφάλι. Δυὸ σκιὲς προχώρησαν πρὸς τὸ νεκρὸ σῶμα καὶ ἀρχίνησαν νὰ τὸ ψαχνουν ὕστερα σιγὰ σιγὰ ἀπομακρύνθηκαν.... Σὲ λίγο ἡ ἴδια πεθαμένη ἡσυχία ἁπλώθηκε πάλι μέσα στὸ ὀρμάνι τὸ γεμάτο μυστήριο, ἀγριεμάδα καὶ φόβο.....

❁

Τὸ φῶς τοῦ λύχνου τρεμόσβυνε. Τὰ παιδιὰ κοιμόντανε ἥσυχα ἥσυχα. Ἡ φωτιὰ εἶχε σβύσει. Κάποιος ἀπότομος κρότος ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ ἀπάνω πάτωμα. Τὸ μικρὸ ξύπνησε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς μητέρας του κι'ἄνοιξε τὰ κουρασμένα ἀπὸ τὴν νύστα μάτια του καὶ μὲ βλέμμα ἐρωτηματικὸ καὶ παραπονιάρικο τὴν ρώτησε·

—Ποῦναι μπαμπᾶς, μαμὰ, θὰ φέῃ μουτσοῦνα;....

Ἔστρεψε καὶ τῶδε κι'ἔνας βαθὺς ἀναστεναγμὸς φούσκωσε τὸ στῆθός της.

—Τὼραθἄρθῃ, παιδί μου, τώρα, κοιμήσου...

Κι'ὁ μικρὸς κοιμήθηκε κι'ὀνειρεύθηκε τὸν πατέρα του μὲ τὴν ἀποκρηάτικη μουτσοῦνα ποὺ θὰ τοῦφερνε καὶ ποὺ παντοτεινὰ θὰ περιμένῃ.....

ΝΤΟΛΗΣ Ν. ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Ἀπὸ τὰ τραγούδια τοῦ *A. TSCHOBANIAN*

ΤΟ ΑΝΑΤΡΙΧΙΑΣΜΑ!

Εἶναι κάμποσες μέρες, ποὺ εἶχαν πάει καὶ οἱ τρεῖς μαζὺ νὰ θάψουν μέσα στὸ χῶμα, στὸ ἴδιο νεκροταφεῖο τὴν ψυχὴ αἧς ψυχῆς των, ἐκείνηνε ποὺ ἀγάπησαν περισσότερο κι' ἀπ' αὐτὴ τὴ ζωή· καὶ σήμερα πῆγαν νὰ κάμουν τὴν πρώτη πένθιμη ἐπίσκεψι στὸ μνῆμα ἐκείνων ποὺ λατρεύσανε.

Ὁ ἕνας, πλούσιος τραπεζίτης, ἐτοιμάσησε ἕνα πλούσιο κι' ὡραῖο στεφάνι ἐπάνω σ' ἕνα ὄμορφο μαρμαρένιο μνῆμα, ὁ ἄλλος, ἕνας ἐργάτης, ἀκούμπησε πάνω σὲ μιὰ πέτρα ἕνα ἁπλὸ μπουκέτο ἀπὸ ἀγριολούλουδα τοῦ κάμπου καὶ ὁ τρίτος, ἕνας φτωχὸς ποιητὴς, μὲ ροῦχα κουρελιάρικα, ἐπλησίασε σ' ἕναν ξύλινο σταυρὸ κι' ἔπεσε κατὰ γῆς μὲ τὰ μοῦτρα, ταραγμένος ἀπὸ μεγάλη συγκίνησι, φιλιῶντας τὸ χῶμα ποὺ σκέπαζε ἐκείνη ποὺ τόσο εἶχε ἀγαπήσει.

Ξάφνου καὶ οἱ τρεῖς ἀναταράχθηκαν ἀπὸ ἕνα ἀνατρίχιασμα ποὺ ἔνοιωσαν νὰ περνᾷ σ' ὅλο τους τὸ κορμὶ καὶ νὰ πηγαίνῃ νὰ κουφθῇ μέσα στὴν καρδιά τους. Καὶ τὸ ἀνατρίχιασμα αὐτὸ δὲν ἔμοιαζε διόλου μὲ τὸ γλυκὸ κι' ἀληθινὸ ἀνατρίχιασμα μιᾶς λύπης ποὺ ξεχειλάει, ἀλλὰ ἦταν ἕνα σκληρὸ καὶ κρύο ἀνατρίχιασμα, ποὺ τοὺς ἐπάγωνε τὴν καρδιά, χωρὶς νὰ νοιώσουνε γιατί.

Κάτω βαθειὰ, στὸ χῶμα ξαπλωμένες στὰ μαῦρα πους κρεββάτια οἱ τρεῖς πεθαμένες μιλοῦσαν μὲ μιὰ ἀτέλειωτη φλυαρία ποὺ ἀντιλαλοῦσε ἄσχημα στὸ σκοτεινὸ κενὸ τοῦ πένθιμου σπιτιοῦ των.

Ὦ! ἔλεγε ἡ μία μ' ἕνα γέλιο κοκκαλένιο, πόσο ἤθελα νὰ ξεσπάσω στὰ γέλια, ὅταν ὁ κακομοίρης ὁ ἀνθρωπάκος μου! ἔπεφτε γιὰ γιλιοστὴ φορὰ μπροστὰ στὰ πόδια μου, λέγοντάς μου μ' ἕνα τρόπο κωμικό· ---Σ' ἀγαπῶ! Ἤτανε ὁ πιὸ αἰσθηματίας ἀπ' ὅλους τοὺς πλουσίους καὶ μολονότι μ' ἀηδίαζαν τὰ χάδια του, ἤξερα νὰ χρησιμοποιῶ τὰ χρήματά του, ὅλοι οἱ ἐρασταί μου τὰ ἐγλέντησαν, ἀρκοῦσε μόνον νὰ γέρνω τὸ κεφάλι μου κάθε φορὰ ποὺ μοῦ νιαούριζε· ---Μ' ἀγαπᾷς, ἀγγελέ μου;!

Ὁ δικός μου, ἔλεγε ἡ δεύτερη, ἤτανε ἕνας βλακωδου-

ΝΥΚΤΩΝΕΙ...

I ENRI ARDEL

(Συνέχεια ἐκ τοῦ προηγουμένου)

—Δὲν εἶνε ἀνάγκη...Μὴν ἀνησυχῆς, ἡ Ὑγκὰν θὰ τὸν περιποιῆται...

—Μὰ ἂν εἶνε τσακωμένοι, ἐγώ...

—Ἡ μονομαχία θὰ τοὺς συμφιλίωσε. Ἡ γυναῖκες, πρὸ παντὸς αὐτοῦ τοῦ εἴδους, εἶνε πάντα κολακευμένες ὅταν παίζῃ κανεὶς τὴ ζωή του γιὰ χάρι τους.

Ὁ Πὼλ δὲν ἐπιμένει καὶ μοῦ προτείνει νὰ πάω νὰ περάσω τὸ ἀπόγευμά μου μαζύ τους. γιὰ νὰ ξεχασθῶ λιγάκι.

—Θὰ εἶσθε μόνοι ;

—Μμ...δὲν μπορῶ νὰ στὸ βεβαιώσω. Ξέρεις ὅτι ποτὲ δὲν εἴμεθα μόνοι. Ἡ Μαρινὲτ πάντα ἔχει κόσμο.

—Τότε φίλε μου σ' εὐχαριστῶ πολὺ γιὰ τὴν καλωσύνη σου, μὰ προτιμῶ νὰ μείνω ἐδῶ.. Δὲν ἔχω ὄρεξι νὰ ἰδῶ κανένα σήμερα. Τὸ μόνο ποῦ θὰ κάνω ἴσως εἶνε νὰ πάω νὰ βρῶ τὰ παιδιὰ ἐκεῖ ποῦ θὰ παίζουν μὲ τὴν Ἀγνῆν. Ἡ συντροφιά τους εἶνε ἡ καλλίτερη.

Ἡ καλλίτερη ναὶ βέβαια ..Θὰ μοῦ κάνει καλὸ ν' ἀκούσω τὸ γέλοιο τους, τὰ λογάκια τους, νὰ αἰσθανθῶ τὸ χάδι τῶν χειλιῶν τους...

Μὰ...μὰ...κάποιαν ἄλλην συντροφιὰ ζητάει ἡ πονεμένη μου καρδιὰ καὶ ὅμως ὑπερήφανη ὅπως εἶνε δὲν θὰ δεχότανε οὔτε λέξι παρηγοριᾶς ἰδίως ἀπ' αὐτόν, πρὸ πάντων ἀπὸ αὐτόν..

8 ἡ ὥρα.

Ὅταν ἐπέστρεφα, πρὸ τοῦ γεύματος, μὲ τὰ παιδιὰ, ἀπήντησα στὸν δρόμο τὸν Μεγιάν. Τὰ δυὸ μουχέρια ἦσαν πιαμένα ἀπὸ τὸν Γκὺ καὶ τὴν Ἑλένη κι' ἡ Ἀγνὴ μᾶς ἀκολουθοῦσε. Ἀνταλλάξαμε μιὰ «ἁπλῆ»καλημέρα» μὰ ἐβεβαιθηκα ἀμέσως ὅτι «ξέρει». Τὸ βλέμμα του, σὰν μὲ κύτταξε δὲν εἶχε τὴν συνηθισμένη του ἔκφρασι.... Μὲ τὴν ὀξύτητα τῶν ταραγμένων νεύρων μου διέκρινα σ' αὐτὸ μιὰ ἀνησυχία σοβαρὴ καὶ γεμάτη συμπάθεια.

Μὰ ἐπειδὴ ἔμεινα ἀπαθὴς μὲ τὸ πρόσωπο ἀτάραχο μοῦ εἶπε ἁπλᾶ, σὰν νὰ μὴ εἶχε συμβῆ τίποτε·

—Εἶχα ἔλθει στὸ ξενοδοχεῖό σας, γιὰ νὰ πάρω μαζῆ σας τὸ τσάϊ, μὰ ἐλείπατε!

—Ἐπῆγα νὰ εὕρω τὰ παιδιά...

—Ναί... τὸ βλέπω... Καὶ σᾶς ἔχουν καπαρώσει γιὰ καλά! Εἶνε δυὸ μικρὰ λαίμαργα.. Θάθελα νὰ ἤμουν στὴ θέσι τους.

Χαϊδεύει τὸ ὁλοστρόγγυλο μαγουλάκι τῆς Ἑλένης, ποῦ τοῦ γελάει κάτω ἀπ' τὸ ἀνθισμένο καπέλλο της. Ὁ Γκὺ κρατάει τὸ φόρεμά μου, μ' ἕνα ὕφος ποῦ δὲν ἐπιτρέπει νὰ τοῦ ξεφύγω γιὰ νὰ περπατήσω δίπλα μὲ τὸν φίλο μου.

Καὶ γιὰ πρώτη φορὰ ἀπὸ τὸ πρωΐ σήμερα, ἡ λυπημένη μου ψυχή, ξελάφρωσε λιγάκι. Αὐτὰ τὰ τρία ὄντα, μοῦ εἶνε τόσο ἀγαπητά, τὸ καθένα στὸ εἶδός του...

Ὁ Πὼλ, μᾶς ἐπλησίασε: Καὶ φεύγω, ἀφήνοντας ὅλους.

11 Αὐγούστου.

Ἄλλο τηλεγράφημα. Ἡ αἰτία τῆς μονομαχίας; Μιὰ καλλιτεχνικὴ φιλονικεία, μετὰ ἕνα δεῖπνο συνοδευμένο μὲ πολλὴ σαμπάνια.

Ὁ Ροβέρτος εὐχαριστεῖ τὸν Πὼλ γιὰ τὴν προθυμία του νὰ πάῃ καὶ τὸν εὕρῃ. Μὰ δηλώνει πῶς τὸ ταξεῖδι αὐτὸ θὰ ἦταν ἄσκοπο Ἡ πληγή του δὲν εἶνε σοβαρὰ καὶ μὲ τὸν καιρὸν θὰ κλείσῃ.Μᾶς παρακαλεῖ νὰ μὴν ἀνησυχοῦμε—πρὸ πάντων ἐγώ—διότι τὸν περιποιοῦνται στὴν ἐντέλεια μέσα σὲ μιὰ κλινικὴ ὅπου τὸν ἔχουν ὁδηγήσει.

Ὅταν ἔφευγε ὁ Ροβέρτος, θυμοῦμαι, πῶς εἶχα τὸ προαίσθημα ὅτι ἐτέλειωσε ἡ κωμῳδία τῆς συζυγικῆς μας συμβιώσεως καὶ ὅτι στὴν ἐπιστροφήν του, δὲν θὰ ξανάρχιζε πειά. Τώρα αὐτὸ εἶνε μιὰ βεβαιότης. Κατάλαβα πολὺ καλὰ σήμερα, ὅτι θὰ μοῦ εἶνε ἀδύνατο νὰ ζήσω πειὰ κοντά του.

Ἂν γιὰ νὰ πάρω τὸ διαζύγιό μου χρειασθῆ νὰ προβῶ εἰς ἀποκαλύψεις, τές ὁποῖες ὡς τώρα μ' ἐπιμονὴν ἔκρυβα, τόσο τὸ χειρότερο! Θὰ ὑποκύψω, ἂν τυχὸν μόνον μ' αὐτὴν τὴν θυσίαν θὰ παύσω νἄχω τίποτε τὸ κοινὸν μὲ τὸν ἄνθρωπον αὐτόν, ποῦ μ' ἔκανε νὰ γείνω ἕνα ἔρημο κούτσουρο, μιὰ ἀπογοητευμένη, τὸ ζωντανὸ ναυάγιο τῆς ζωῆς, ποῦ εἶμαι σήμερα.

Ὤ, ναί! Τὸ θέλω τώρα τὸ διαζύγιο.... Καὶ ὄχι μονάχα γιὰ τὴν ἡδονὴ ποῦ θὰ νοιώσω, νὰ εἶμαι ἐλεύθερη.... μὰ καὶ γιὰ τὴν ἀξιοπρέπειά μου, ὡς γυναῖκα. Πολὺ καιρὸ πειὰ παίζω στὸν κόσμο τὸν ἀθλιο ρόλο τῆς «ὑποχρεωτικῆς» συζύγου ἢ τῆς τυφλῆς.Πολλοὶ ὀλίγοι θὰ εἶνε ἐκεῖνοι βέβαια, ποῦ θὰ ἀντελήφθησαν τὴν «περιφρονοῦσα σύζυγον». Ἀ! πῶς μπόρεσα νὰ τὰ ὑποφέρω ὅλα αὐτά, τρία χρόνια τώρα!

12 Αὐγούστου.

(Ἀκολουθεῖ)

λευτὴς ξετρελλαμένος γιὰ μένα, ἴδρωνε στὴ δουλειὰ ἀπὸ τὸ πρωΐ ὡς τὸ βράδυ γιὰ νὰ μπορῇ νὰ μοῦ κάνῃ ὅλες τὶς ἰδιοτροπίες μου ποῦ γι' αὐτὸν ἦταν διαταγὲς χωρὶς ποτὲ του νὰ ὑποπτευθῇ τίποτε γιὰ μένα, καὶ ὡς τὴν ὥρα ποῦ πέθανα ἤτανε τόσο βέβαιος γιὰ τὴν τιμή μου ὅσο κι' ἐγὼ γιὰ τὴ βλακεία του.

Ἐγώ, ἔλεγε ἡ τρίτη, ἀγάπησα ἀληθινὰ τὸν ***δικό μου*** *καὶ ἂν τὸν ἐγέλασα τόκανα γιατί τὸν ἀγάπησα* ***πολύ!*** *Τὸ δύστυχο τὸ παιδὶ περνοῦσε ὁλόκληρα* ***ἡμερόνυχτα*** *σχεδιάζοντας στίχους καὶ μὲ πόνο στὴν* ***καρδιά μου*** *ἔβλεπατὴ ζωὴ καὶ τὸ ταλέντο του νὰ σβύνῃ* ***μέσα*** *στὴ* ***φτώχεια,*** *ἤτανε καλὸς, γλυκὸς, ἀξιαγάπητος,* ***εἶχε ψυχὴ*** *εὐγενικιὰ καὶ ἄκακη, ἔφτιανε* ***ὡραῖα ποιήματα,*** *καὶ εἶχε κάμει στίχους ὡραίους γιὰ μένα καὶ τὴν ἀγάπη μας, ἀλλὰ δὲν ἤξερε διόλου τὸν τρόπον νὰ κερδίζῃ τὸ ψωμί του. Ναί! τὸν ἐγέλασα γιατί τὸν ἀγάπησα πολύ! καὶ δὲν ἔμαθε ποτὲ πῶς ἐκέρδισα τὰ λεπτὰ ποῦ τοὔδοσα κάποτε γιὰ νὰ τὸν σώσω νὰ μὴν πεθάνῃ ἀπὸ πεῖνα!*

Αὐτὰ τὰ λόγια ποῦ ψιθυρίσθηκαν μέσα στὴν ὑγρὰ σκιὰ τῶν τάφων, ἐπέρασαν τὸ χῶμα καὶ ἀνακατεύθηκαν μέσ' στὴ δροσιὰ ποῦ τρεμούλιαζε στὴν ἄκρη τῶν κλωναριῶν τοῦ χορταριοῦ, μέσ' στὴς εὐῳδιὲς ποῦ σκορποῦσαν τὰ λούλουδα, μέσ' στὴν αὔρα ποῦ φτερούγιζε στὸ ἀέρα, καὶ φαρμάκεψαν τὴ δροσιὰ, καὶ τὴν εὐωδιὰ, καὶ τὴν αὔρα, κι' ἔτσι ἔφεραν τὸ ἀνεξήγητο ἀνατρίχιασμα στοὺς τρεῖς ἐκείνους ποῦ πενθοῦσαν! Ἔφυγαν ὅμως καὶ οἱ τρεῖς μὲ ἥσυχη τὴν καρδιὰ, γιατί δὲν ἔνοιωσαν πιὰ ἀφορμὴ τοὺς ἔκανε ν' ἀνατριχιάσῃ τὸ κορμί τους!

ΜΑΧΗ

Ἡ Διεύθυνσις τῆς «ΕΘΝΙΚΗΣ ΖΩΗΣ» καθιστᾷ γνωστὸν εἰς τοὺς κ.κ. Συνδρομητάς της, ὅτι ἐν τῇ μερίμνῃ της ὅπως φανῇ εὐάρεστος εἰς αὐτοὺς, ἀπεφάσισε νὰ παραχωρῇ ἔκπτωσιν 15 ο/ο εἰς τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ προμηθευθῶσι ***βιβλία*** *ἐκδόσεως «ΑΓΚΥΡΑΣ».*

ΝΕΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ "ΑΓΚΥΡΑΣ,,

Ἄνθη Κακοῦ

Κὰρ Μπωντλαὶρ Μετάφρ. Γ. Σημηριώτη

«Ἔχετε δημιουργήσιε μιὰ καινούργια ἀνατριχίλα, ἔγραφεν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἰς τὸν Μπωντλαίρ. Καὶ ὁρισμένως μιὰ καινούργια μιὰ ἄγνωστη ἀνατριχίλα στὴν ποίησι, εἶνε τὰ Ἄνθη τοῦ Κακοῦ, τὰ φαρμακερὰ αὐτὰ λουλούδια μὲ τὴν παράξενη, τὴν μυστηριώδη ὡμορφιά τους, ὡμορφιὰ ἀρρωστειάρα, ποῦ χύνει τὸ θανατηφόρο της μῦρο μέσ' ἀπ' τὰ τραγούδια, ποῦ γέννησε ἡ ἀνήσυχη ψυχὴ τοῦ φιλήδονου, τοῦ κολασμένου, τοῦ τόσο παράξενα θρησκολήπτου ποιητοῦ.

Τὴν ἁρμονία, τὸν ρυθμὸ, τὸν τεχνικὰ λαξεμμένο στίχο τοῦ Μπωντλαίρ, μὰ καὶ ὅλη τὴν δύναμι τῆς περιγραφῆς, τὸν καημὸ, τὴν διαφθορὰ, τὴν ἄνομη ἐπιθυμία τὴν πίκρα καὶ τὴν φρίκη τῆς βλαστήμιας ποῦ κρύβουν μέσα τους τὰ φαρμακερὰ ἐκεῖνα λουλούδια, κατώρθωσε νὰ τ' ἀποδώσῃ στὴν Ἑλληνικὴν ὁ γνωστὸς πειὰ λογοτέχνης καὶ μεταφραστὴς τῶν Γάλλων ποιητῶν κ. Γ. Σημηριώτης. Δεμένον δρ. 2,50

Ὁ ἀθῷος

Γιβρ. Δ' Ἀννούντσιν Μετάφρ. ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ

Ἀθῷο βέβαια καὶ ἀνεύθυνο τὸ παρείσακτο ἐκεῖνο παιδὶ, καρπὸς μιᾶς ἄνομης ἀγάπης, παιδὶ ξένο μέσα σὲ μιὰ οἰκογένεια ποῦ δὲν εἶνε δική του, ἔρημο κοντὰ σὲ μιὰ μάννα, ποῦ κοκκινίζει γιὰ τὴν μητρότητά της, ἄμοιρο, δυστυχισμένο παιδὶ, μακρυὰ ἀπὸ τὸν πατέρα του ποῦ δὲν θέλει νὰ τὸ ξέρῃ, παιδὶ θετὸ καὶ ἀνεπιθύμητο στὸ σπῆτι κάποιου μητρυιοῦ ἐγωϊστὴ, ποῦ τὸ μισεῖ, τὸ ἐχθρεύεται καὶ τὸ ζηλεύει.

Καὶ εἶνε μαρτύριο, μαρτύριο φοβερὸ γιὰ ἕνα τέτοιο παιδὶ νόθο ἡ ζωὴ αὐτὴ ποῦ δὲν τὴν ζήτησε, ἡ πικρὴ καὶ θλιβερὴ αὐτὴ ζωὴ ποῦ τὸ παιδεύει γιὰ ἁμαρτίες ποῦ δὲν εἶχε κάμει, γιὰ σφάλματα ποῦ διέπραξαν οἱ γονεῖς του, οἱ ἐγωϊσταὶ γονεῖς ποῦ δὲν εἶχαν τὸ θάρρος νὰ περιφρονήσουν μιὰ κοινωνία, ἀφοῦ τόλμησαν νὰ ἀγαπηθοῦν, ἔξω ἀπὸ τῆς προλήψεις της.

Δεμένον δραχ. 7,15

Σαπφὼ

Ἀλφόνσου Δωδὲ Μετάφρ. Δος Χονδροδήμου

Μπορεῖ ποτὲ μιὰ γυναῖκα ποῦ ἔχει κυλισθῆ στὸν βοῦρκο καὶ στὴν διαφθορὰ, μιὰ γυναῖκα ποῦ παρέδωσε τὸ κορμί της στὸν πρῶτον τυχόντα, μπορεῖ ποτὲ νὰ νοιώσῃ μέσα της, τὸ αἴσθημα τοῦ ἀληθινοῦ ἔρωτος, νὰ ἐξαγνίσῃ τὸ κηλιδωμένο ἐκεῖνο κορμὶ καὶ μαζὺ μὲ τὴν ψυχή της νὰ τὸ προσφέρῃ ὁλοκαύτωμα στὸν ἐξαϋλωμένο βωμὸ τῆς Ἀγάπης;

Καὶ ἡ ἐπίδρασις τοῦ περιβάλλοντος; Ἡ συνήθεια; Ἡ ἁμαρτία ποὺ βογγᾶ μέσα στὴν κολασμένη καρδιὰ μιᾶς τέτοιας γυναῖκας; Τὸ παρελθὸν, τὸ παρελθὸν καὶ ἡ ἕξις ποῦ ἔχει γείνῃ δευτέρα φύσις;

Αὐτὰς ὅλας τὰς ἀντιθέσεις εὑρίσκει κανεὶς μέσα στὸ ἀριστούργημα τοῦ Ἀλφόνσου Δωδὲ, ποῦ εἶνε ἡ ἱστορία ἑνὸς μεγάλου ἔρωτος, μιᾶς τιποτένιας γυναῖκας.

Δεμένον δραχ. 5,50

Ἐπίσκοπο καὶ Σία

Γιβρ. Δ' Ἀννούντι Μετάφρ. Πέτρου Πικροῦ

Ἐπίσκοπο εἶνε ἕνας οἰκογενειάρχης, Σία εἶνε μιὰ κλίκα φίλων. Ἐπίσκοπο καὶ Σία, εἶνε τὸ σπίτι, ἡ οἰκογένεια κάποιου ἀνθρώπου, ποῦ πάσχει ἀπὸ τὴν φοβερὴ ἀρρώστεια τῆς ἀβουλίας, ἀρρώστεια ποῦ τὸν ἔχῃ ρίξει στὴν ἠθικὴ χρεωκοπία, στὴν ἀνανδρία, στὸ φόβο, στὴν ἐκμηδένισι τοῦ ἐγώ του καὶ τὸν ἔχει πειὰ καταντήσῃ ἔρμαιον τῆς ἐκμεταλλεύσεως καὶ τῶν ὀρέξεων ἀσυνειδήτων ἀνθρώπων.

Εἶνε στιγμὲς στὴν ζωὴ ποῦ πρέπει κανεὰς νὰ δείχνῃ τὴν γροθιὰ καὶ τὰ δόντια του, γιὰ νὰ διεκδικήσῃ μιὰ θέσι κάτω ἀπ' τὸν ἥλιο. Εἶνε πειὸ σιχαμερὸς ἀπ' τοὺς ἐκμεταλλευτάς του, ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἀνέχεται τὸ ρόλο τοῦ νευροπάστου στὴ Ζωή. Ὑπάρχουν ἐν τούτοις μέσα στὸν ἄνθρωπο αὐτὸν δυνάμεις ποῦ καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος ἀγνοεῖ. Ὁ Ἐπίσκοπο ἐπαναστατεῖ, σκοτώνει, μὰ δὲν εἶνε πειὰ ὁ ἀπατημένος καὶ ἀνεκτικὸς σύζυγος, τώρα εἶνε ὁ πατέρας, ὁ πληγωμένος πατέρας ποῦ ἐγκλημάτησε γιὰ τὸ παιδί του καὶ διηγεῖται ὁ ἴδιος τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἀρρώστειας του στὸν ἀνακριτή.

Στὸ δαιμόνιο καὶ βαθειὰ ψυχολόγο κάλαμο τοῦ Γ. Δ' Ἀννούντσιο χρωστᾶμε ἀκόμα καὶ τ' ἄλλα διηγήματα τῆς συλλογῆς, ΤΑ ΦΑΩΡΙΑ, ἡ ΓΥΝΑΙΚΑΔΕΛΦΗ, τὸ ΜΑΡΤΥΡΙΟ καὶ ΤΗΝ ΠΙΝΑΚΩΤΗ ζωντανὰ καὶ σπαρταριστὰ μέσα στὸ ρεαλισμό τους κομμάτια παρμένα ἀπ' αὐτὴν τὴν ἴδια ζωή.

Δεμένον δραχ. 4,—

Ἡ νεότης

Ἔρρ. Μυρζὲ Μετάφρ. Σπ. Γ. Φραγκοπούλου

Μόνο ὁ ἄνθρωπος ποῦ ἔζησε τὴν ἀμέριμνη ἐκείνη βοημικὴν ζωὴ τῆς νεότητος σ' ἕνα περιβάλλον ποῦ τὸ ἀπαντᾷ κανεὶς στὸ δαιμονισμένο ἐκεῖνο καρτιὲ Λατὲν, μόνον ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς θὰ μποροῦσε νὰ αἰσθανθῆ καινὰ ἐξωτερικεύσῃ τὴν βαθειὰ συγκίνησι, τὴν τρελλὴ χαρὰ μὰ καὶ τὴν πικρὴ μελαγχολία, ποῦ κλείνει μέσα της μιὰ τέτοια ἐκκεντρικὴ καὶ γεμάτη ἀπὸ ἀντιθέσεις ζωή.

Δεμένον δραχ. 5,25

Σέρλοκ Χόλμς

Κόναν Ντοὺλ Μετάφ. Μφάμπη Ἀννίνου

Φαντάζεται βέβαια κανεὶς τὴν ἔκπληξι τῶν φίλων τοῦ Ἴψεν ὅταν ὕστερα ἀπὸ τὸν θάνατόν του σκαλίζοντας τὴν βιβλιοθήκη τοῦ ἀθανάτου δραματουργοῦ δὲν βρῆκαν ἄλλο παρὰ δικά του ἔργα καὶ τὶς μυστηριώδεις ἱστορίες τοῦ Κόναν Ντόϋλ.—Γιατί; Ἡ κόρη καὶ μαθήτρια τοῦ μεγάλου Σκανδιναυοῦ, τὸ ἐξήγησε.

—Ὅσες φορὲς ὁ πατέρας μου ἤθελε νὰ διαβάσῃ τὴν ζωή ἔβρισκε πῶς τοῦ ἀρκοῦσαν γι' αὐτὸ τὰ δικά του ἔργα. Ὅταν πάλι ἤθελε νὰ νοιώσῃ δυνατὲς συγκινήσεις χωρὶς νὰ πολυσκοτίσῃ τὸ μυαλό του, διάβαζε Σέρλοκ Χόλμς. Περιφρονοῦσε κάθε τι μέτριο, ποῦ βρισκόταν ἀνάμεσα στὰ δυὸ αὐτὰ ἄκρα.

Δεμένον δραχ. 4,10